онуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

урят-Монголой

ҮНЭН

й Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно оведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

(2)) 1955 оной сентябриин 30, пятница | Сэн 20 мүнгэн

ТАРЯА ХУРЯАЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИИЕ ЭРИД ТҮРГЭДХЭЖЭ, ОЙРЫН ҮДЭРНҮҮДТЭ ДҮҮРГЭХЭ

Таряанай гутажа байхада хэмжээ абанагүй

Кабанскын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз мүнөө жэл таряанай һайн ургаса ургуулһан байна. Колхозой таряанай зарим участогуудай гектар бүриһөө 20—25 центнер ороохон абтана. Иимэ һайн ургасаяа саг соонь, һайн шанартайгаар хуряажа абаха гэһэн колхозой коммунистнуудай уряае артелиин гэшүүд, механизаторнууд халуунаар дэмжэһэн байна. Тиигэжэ таряа хуряалгада ябагшадай дунда социалистическэ мүрысөөн дэлгэржэ, машина техникэеэ зүбөөр ашагладаг механизаторнуудай, ажалдаа үнэн сэхээр, эзэн ёһоор хандадаг колхознигуудай тоо үдэр ерэхэ бүри олошоржо захалһан байна. Жэшээлхэдэ, Темлюйскэ МТС-эй комбайнер Алексей Степанович Кричунай нэрэ колхознигуудай дунда суутай болонхой. Энэ комбайнер самоходно комбайнаар үдэр бүри 15—21 га эрхимээр хадана, хүдэлжэ захалһанһаа хойшо 3 мянга гаран центнер таряа сохёо. Комбайнер Кричун комбайнова агрегадайнгаа ажалые тогтоогдоһон нягта гуримай ёһоор эмхидхэдэг юм. Агрегат үглөөгүүр эртээнһээ үдэшэ орой болотор хүдэлмэрилдэг байна. Мүн энэ комбайнер һүниндөө таряа хададаг. Комбайндань тодхогдоһон 5 электролампын гурбаниинь хедерээ, мүн комбайнай урда тээхиие гэрэлтүүлнэ, нүгөөдэ хоёр электролампань бункерта тодхогдонхой. Тиимэһээ таряа бункерһаа буулгахадаа гээдэггүй. Иигэжэ агрегат һүниндөө һаатангүй хүдэлмэрилдэг байна. Комбайнай таряа зөөлгэдэ хүдэлдэг И. Устюжин, М. Округин гэгшэд үдэр бүри 250 центнер таряа зөөнэ.

Гэхэтэй хамта, колхозой хүтэлбэрилэгшэд (түрүүлэгшэнь нүхэр Поломошин, парторганизациинь секретарь нүхэр Помулев) таряа хуряалгые түргэдхэхын тула оролдоногүй. Тэдэнэр колхозойнгоо таряанажалай бригаднуудаар ябажа, таряа хуряалгые шалгадаггүй байна. Хэтэрхэдээ нүхэр Помулев колхозой полинуудаар оройдоо ябаагүй, хуряалгын ябасые хүсэд һайнаар мэдэхэгүй байба.

Саашадаа иимээр хүдэлмэрилхэ болоо һаань, үлэгшэ 200 гектар таряанай ехэнхинь гээлтэдэ орохо байна.

Тус колхозой ток дээрэ 500 центнер таряан хушалтагүй хэбтэнэ. Тэрэ таряанай 150 центнерынь гутаба. Теэд таряа гутааһанай түлөө хэншье харюусалгада хабаадуулагдаагүй. Энэ ушар юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, хушалтатай ток бариха тухай колхозой гэшүүдэй нэгэнтэбэшэ хэһэн дурадхалнуудые колхозой хүтэлбэрилэгшэд анхаралдаа абаагүй байшоо. Гадна, Темлюйскэ МТС-эй агрономууд гутажа захалһан таряа абархын тула юушье хэнэгүй. МТС-эй дирекци, партиин айкомой инструкторска группа иимэ байдалтай эбсэшэнхэй.

Энэ колхозой гэшүүдэй, эндэ хүдэлдэг механизаторнуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри аргагүй муугаар ябуулагдана. Комбайнернуудай дунда социалистическэ мүрысөөн һулаар дэлгэрэнхэй. Комбайнернуудай ажалай дүнгүүд тухай МТС-эй дирекциин бюллетень тараагдахаар, агрегадуудай гэшүүдэй хабаадалгатайгаар зүбшэн хэлсэгдэхээр хараалагдаһан юм. Теэд мүнөө болоходо иимэ бюллетень агрегадуудта саг соогоо асарагданагүй, хэдэн үдэрөөр хожомдоно. Гадна, тракторна, таряан ажалай бригаднуудта «дайшалхы хуудаһан», ханын газетэ саг үргэлжэ гаргагданагүй.

Кировэй нэрэмжэтэ колхоз, мүн МТС-эй харьяата бусадшье колхозууд таряа хуряалгые мэнэ гэһээр дүүргэхын тула яаралтай хэмжээ абаха ёһотой.

М. Матхеев.

Социалистическэ мүрысөөнэй түрүүшүүл

КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн Зэдын аймагай Цагаан-Усанай МТС-эй комбайнернууд ургаса хуряалгын хүдэлмэриие ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхын түлөө хамаг эршэ хүсэеэ гаргана.

МТС-эй дирекци болон партийна организаци комбайнернуудай мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Саг үргэлжэ мүрысөөнэй дүн гаргагдана. Мүнөө үедэ комбайнер И. И. Плюснин түрүүлжэ ябана. Комбайнер нүхэр Плюснинэй агрегадайхид Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдтэй хамта ажаллажа, арбан хоног соо 177 гектарай таряа хуряаба. Тиигэжэ нүхэр Плюснин хуряалгын эхилһэнһээ хойшо 506 гектарай ургаса хуряагаа.

Комбайнернуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Кагановичын нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилжэ байһан комбайнер Ц. Цыреторовэй агрегат түрүү һуури эзэлбэ. Тэрэнэй агрегат 10 хоног соо 125 гектарай ургаса хуряагаа.

Сезон соо 550 гектарай ургаса хуряаха уялгатай комбайнер Б. Норбоев хуряалгын эхилһэнһээ хойшо 400 гаран гектар, мүн энэ үе соо Ц. Цыремпилов 300 гектар ургаса хуряаһан байна. Эдэнэр арбан хоног соо тус бүридөө 105 гектарай ургаса хуряажа, мүрысөөндэ түрүүлбэ. Эдэ комбайнернууд «Коммунизм» колхозой поли дээрэ ажаллана. Тиигэжэ энэ колхоз таряа тушаалгаар гүрэнтэйгөө сүм тоосоо.

Мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан комбайнернуудай агрегадуудта бишыхан улаан тугууд барюулагданхай.

МТС-эй партийна организаци механизаторнуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайнаар ябуулхые оролдоно. Агрегат бүхэндэ томилогдоһон агитаторнууд хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө тэрээнээ комбайнернуудай хэһэн ажалтай нягтаар холбодог байна. Комбайнернуудай хэһэн ажалай дүн үдэр бүхэндэ гаргагдана. Комбайнер коммунист нүхэр Плюснин өөрөө агитатор тула үндэр бүтээсэ туйлажа, бусадта жэшээ харуулна. Иимэ агитаторнууд бусадшье агрегадуудта бии.

Мүрысөөнэй хүсөөр ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ, таряа хуряалгые болон гүрэндэ таряа тушаалгые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхын түлөө тэмсэнэбди.

А. Зодоев, Цагаан-Усанай МТС-эй партийна организациин секретарь.

Түрүү комбайнер

Прибайкальска аймагай Итанцын МТС-эй комбайнер Иван Терентьевич Неизвестных арба гаран жэлдэ талын корабль жолоодоно. Мүнөө жэл энэ комбайнер таряа хуряалгын эхилхэһээ хойшо агрегадаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, 22 үдэрэй туршада «С-6» комбайнаар 300 гаран гектар таряа хуряаһан байна. Мүн 3000 центнер таряа сохёо. Нүхэр Неизвестных агрегадайнгаа бүхы механизмуудые саг соонь һайнаар заһабарилжа, тэдэнэйнгээ хойноһоо техническэ харууһалга зүбөөр эмхидхэһэнэй ашаар МТС-эй комбайнернуудай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ ажалай амжалта туйлажа, МТС-эй партийна организациин дамжуулгын Улаан тугханда хүртэһэн байна. Мүнөө нүхэр Неизвестных партиин XX съездые ажалай амжалтаар угтахын түлөө, абаһан уялгануудаа эрхимээр бэелүүлхын түлөө агрегадаа бүри ехэ бүтээсэтэйгээр хүдэлгэнэ.

Д. Ильин.

Үдэрэй 26 гектар хадана

Бага Яруунын зүүн эрьедэ түбхинэһэн Шэрэнги тосхонһоо зүүлжээ Гулбайн үргэн тала нэмжыдэг. Энэ талада Яруунын мяха-һүнэй совхозой гурбадахи тракторна-таряанажалай бригадын дүрбэ мянга гаран гектар таряалан бии юм. Мүнөө эндэ муу бэшэ ургасатай таряан хуряагдажа дүүрэхэ болоо.

...Энэ нэмжээ үргэн полинууд дээрэ хэдэн комбайн таряа хадажа ябана. Улаан шэрэтэй шэнэхэн, «Сталинец-6» комбайнай бункер дээрэ бишыхан Улаан туг һалхинда налбана. Энэ хадаа совхозой түрүү комбайнер Мунко Базарович Базаровай агрегат мүн гээшэ. Энэ комбайнер комбайнайнгаа хойноһоо саг үргэлжэ һайн харууһа хэдэг дээрэһээ нэгэшье удаа эбдэржэ һаатаагүй, машинынгаа хүсые дүүрэн ашаглахые оролдодог. Тиигэжэ ажалаа зүбөөр эмхидхэһэн дээрэһээ энэ комбайнер үдэр соогоо 10 гектарай орондо 26 гектар хүрэтэр таряа шанар һайнтайгаар хадана. Нүхэр Базаров мүнөө 400 гектар газарай таряа шанар һайнтайгаар хуряажа, аймаг дотороо комбайнернуудай мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлжэ ябана.

Мүн эндэ хүдэлмэрилдэг комбайнернууд Н. Эрдынеев, Б. Андреев, Г. Яковлев, М. Дондуков болон бусад үдэр соогоо хоёр нормо хүрэтэр дүүргэнэ.

Ц. Дандаров.

Украинска ССР. КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ зорюулан ажалай вахтада жагсаха зуураа, Запорожско трансформаторна заводой коллектив үйлэдбэриин шэнэ илалта туйлаба. Куйбышевска ГЭС-тэ хэрэглэгдэхэ хүсэтэ түрүүшын трансформатор һаяхан туршажа үзэгдэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүүшын хүсэтэ трансформатор заводой хабсаралгын цех соо байна.

ТАСС-эй фотохронико.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Ажалай резервнүүдэй Бурят-Монголой республиканска Управлениин хүдэлмэрилэгшэдые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Ажалай резервнүүдэй Бурят-Монголой республиканска Управлениин системэдэ олон жэлдэ һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө БМАССР-эй Верховно Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха:

1. Вера Никитична **Византийскаяе**—хүдөө ажахые механизацилгын 1-дэхи училищиин багша.

2. Иван Васильевич **Войновичые**—түмэр замай 2-дохи училищиин үйлэдбэридэ һургалгын мастер.

3. Андрей Семенович **Лытовые** —түмэр замай 2-дохи училищиин черчениин багша.

4. Юрий Александрович **Маньковые**—хүдөө ажахые механизацилгын Татауровска 3-дахи училищиин директор.

5. Петр Анисимович **Обарчугые**—түмэр замай 2-дохи училищиин директор.

6. Григорий Семенович **Прасоловые**—7-дохи ФЗО-гэй һургуулиин директорые культурно-хүмүүжүүлгын талаар орлогшо.

7. Степан Федорович **Семикозовые**—түмэр замай 1-дэхи училищиин үйлэдбэридэ һургалгын мастер.

8. Владимир Иванович **Штроковые**—3-дахи ФЗО-гэй һургуулиин ахалагша мастер.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин орондо— БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн
Ф. БУДАЖАБЭ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан. 1955 оной сентябриин 24.

лай тэжээл болохо юумые уһан суглуулжа абаха

истическэ парти, Советскэ ство болбол социалистичеышленностиин ба хүдөө барагдашагүй ехэ резерврга боломжонуудта түшэгай ажахын бүхы һалбарисэтэ дэбжэлтэ хангаха гэскэ арадай эршэ зоригые байна. Хүндэ индустриин бжэлтын үндэһөөр, манай ическэ хүдөө ажахы һүүһарануудай турша соо мэажалтануудые туйлаһан . Ороной колхозууд, совмашинно-тракторна станээ жэл ороохото, техничеад культурануудай тарилехническэ эрхим болзорто ргэһэн, тарилгын талмайе рэдхэһэн, юрэнхы дээрээ ургаса ургуулһан, адуу а ашаг шэмые дээшэлүүла.

эй Центральна Комитедэй Пленум болбол партийна ууудай, советскэ ба хүын органуудай, колхозууд, болон совхозуудай үмэнэ рай үедэ шиидхэхээр ямар зорилгонуудые табиһан бай: «... Тарилгые жэшээтэ харууһалха, хүдөө ажахын уудые бэлэдхэхэ ба худалтүсэбые болзорһоонь урид үрэһэнэй фонднуудые гүй, малажалые тэжээлээр нгаха, колхозуудай ниитын бэхижүүлхэ хэрэгтэ шэнэ уудые туйлажа, энээнэй колхознигуудай ажалта нгэн ба натуральна түлэшэлүүлхэ, ажана байдаһайжаруулха...»

үедэ республикын колхоС-үүд ба совхозууд партийзацинуудай хүтэлбэри дон тон шухала зорилгонуухэжэ байна. Сагай улариай таарамжатай бэшэ байарка хуряалга, тушаалга, бэлэдхэлгэ, малай үбэлжэлэдхэлгэ гэхэ мэтын сезонно ажал хүдэлмэринүүд олонагуудта гэмгүй һайнаар ажа байна. Хүдөөгэй ажалолхознигууд, механизаторэргэжэлтэд—партиин ЦКрска ба июльскэ Пленумүүолоор зоригжон, КПСС-эй здын хүндэлэлдэ социали мүрысөө үргэнөөр дэлгэрэхэ үбэлые зэбсэг түгэын тула унаһан малгайүй ажаллажа байна.

гэдэ бэлэдхэлэй эгээн гол суудал юун бэ гэбэл, адуу ардам хүрэхэ тэжээл бэлдэбайһаниинь хүн бүгэдэндэ Энээнэй али зэргын шухадиилэнхи олон колхозууС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд, колхознигууд, механизаһайса мэдэдэг. Тиимэһээ жээл шадаал һаа ехээр гэжэ тэдэнэр оролдоно. Мүоһото культурануудай хуарагсаажа байна. Овощь бха хуряалга түлэг дундаа йна. Тиигээд, адуу малаа анаар ондо оруулха гэжэ оролдоһон, дааһан ажалгаа зободог, холын харааа таряа хадаһанайнгаа һүүи дээрэхи солоомо, таряаэхэ мэтын үлэдэһые дууулжа, нарин гамтайгаар хадагалжа, хорёолжо байна. Мүн хартаабхын, овощиин набша эшээр силос дарана, мүнөөшье малдаа эдюулнэ. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ, хабарай хагсуу һалхинда нэгэшье килограмм солоомо, таряанай һүүл, силос али зэргын үнэтэй, алта мүнгэндэл адли болоод байха гээшэб!

Теэд редакцида ороһон бэшэгүүд дээрэһээ хаража үзэхэдэ, хэдэн олон аймагуудай, колхозуудай ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд малай тэжээл болохо бүхы юумые — солоомо, таряанай һүүл, мэхиинэ, овощь ба хартаабхын эшэ набшаһа гэхэ мэтые суглуулхаяа яаранагүй, урда урда жэлнүүдэйнгээ тулюур туйган байдалые мартажархиһан хэбэртэй. Энээниие хэдэ хэдэн жэшээнүүд дээрэ харуулжа болохо байна. Мухаршэбэрэй аймагта мүнөө жэл талха, ногооной ургаса муу байгаа. Тиимэл хадань тэндэхид хилгана бүхэниие түүжэ абаха зэргэтэй байгаа гэжэ һанагдана. Гэбэшье, энэ аймагта хэдэн арбаад мянган гектар таряанай солоомо суглуулагдаагүй, зарим газарта үжэжэ хэбтэнэ. Теэд эндэхи МТС-үүдэй директорнүүд нүхэд Перевалов, Цыренов, Деньгин гэгшэд, мүн олохон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд солоомоёо суглуулжа абаха гэжэ һанаандаашье оруулаагүй һуужа байна. Теэд эдэ хүтэлбэрилэгшэд, илангаяа нүхэр Цыренов, энээнэй урда хабарнуудта тэжээлээр дутахадаа дал хашаагаа хушаһан солоомоёо хуулан абажа, малдаа эдюулхэ баатай болоһоноо яагаа бэлээр мартажархёо гээшэб! Саашань, Заиграйн аймагые абажа үзэе. Эндэ баһал тиигэжэ ехээр баярлаха, бардамлаха юумэн үгы. Мүнөө жэл үбһэ, таряанайнь ургаса ехэшье һайн бэшэ хаям. Тиимэһээ поли, огород дээрэһээ хамаг үлэдэһэеэ дууһан суглуулха ёһотой байгаа. Гэбэшье, заиграйнхид яаранагүй. Жэшээлхэдэ, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо хартаабхынгаа бүхы эшэ набшаһые хээрэ хаяжархихоор шиидэнхэй. Молотовой, Энгельсын, Калининай нэрэмжэтэ, «Красный опытник» колхозуудта хуряалга дүүрэжэ байна. Теэд нэгэшье гектар дээрэһээ солоомо хуряагдаагүй, үжэжэ гутажа, харгын аяншадай зол боложо хэбтэнэ.

Иимэ жэшээнүүдые харуулха болоо һаа, ондоошье аймагуудта олон байха. Республика дотор ороохото культурануудай 70 холо гаран процентнь хуряагданхай, теэд тэрэ газарай оройдоо дүрбэнэй нэгэ хубиинь солоомо сомогдонхой. Солоомо сомолгые удааруулхада гутаха ба үригдэхэһөө гадна, полинуудые дары сүлөөлжэ, тэндэнь намарай пар хахалха ажал һаатана.

Солоомо хадаа тэжээлэй ресурснуудта шухала нэмэри боложо үгэхэ байна. Тэрээниие ууралтуулаад, амта оруулаад, хэршээд, дэбтээгээд, үбһэнэй, силосэй ба концентрадай хажуугаар малдаа заа зааханаар үгэжэ байхада тэжээлдэ юун гээшын ехэ алмалта, дүхэм боложо үгэхэ гээшэб!

Колхозуудай, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд хадаа солоомо ба малай тэжээл боломоор бүхы юумые поли дээрэһээ суглуулжа абахын тула яаралтай хэмжээ абаха ёһотой.

СР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

үедэ Советскэ Союзай эсэргүүгээр хэһэн гэмтэ гаа түлөө хэһээлтэдэ байманска гражданинуудые нь урид сүлөөлжэ, түрэл бусааха тухай Германратическа Республикын ын болон Правительствын июлиин 27-ной зууршал Германска Федеральна ын Правительствын зуурСССР-эй Верховно Соведэй хаража үзөө.

сэрэгэй пленэйхидые бусаажа дүүргэһэнэй эһэн гэмэйнгээ түлөө сотүүдээр сүүдлүүлэгдэһэн цкэ урдын сэрэгэй плеба немецкэ гражданинууд сентябриин нэгэнэй байдатскэ Союзай территори һэн байгаа. Дайнай дүүрэүүтэй жэлэй үнгэрһые, ынгөө гэмтэ ябадалай түтынгээ болзорой горьтойхон хубиие сэрэгэй гэмтэдэй дүүргэһые хараадаа абан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй тогтоохонь:

1. Германска 8877 гражданинуудые саашадаа гэмээ амасалгаһаа болзорһоонь урид сүлөөлөөд, нютагуудыень хараадаа абан Германска Демократическа Республикада ба Германска Федеральна Республикада бусааха.

2. Германска Демократическа Республикын Правительствын болон Германска Федеральна Республикын Правительствын мэдэлдэ нютагуудыень хараадаа абан, сэрэгэй гэмтэд бологшо 749 германска гражданинуудые дамжуулан үгэхэ, юуб гэхэдэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум хадаа дурсагдаһан хүнүүдэй советскэ арадта эсэргүүгээр тусгаар хүндэ гэм хэһэн дээрэһээнь, тэдэниие гэмээ амасалгаһаа болзорһоонь урид сүлөөлхэ аргагүй гэжэ тоолоно.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэн бэшэ

Селендумын МТС-эй харьяата колхозуудта малай үбэлжэлгэ нёдондо хангалтагүйгөөр үнгэргэгдөө һэн. Малдаа бардам хүрэхэ тэжээл алишье колхоздо бэлэдхэгдээгүй байһан юм. Тиихэдэ эндэхи колхозуудта, илангаяа Калининай, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозуудта, малажалда хүдэлмэрилхэ кадрнуудые зүбөөр шэлэн олохо, тэдэниие гүүртэ болон отарануудта хубаарилан табиха асуудал муугаар шиидхэгдэһэн байгаа. Энээн дээрэһээ дүй дүршэл багатай, ажал хэрэгээ мууса мэдэхэ хүнүүдтэ ниитын мал даалгагдаһан байха юм. Январиин янгинама хүйтэниие Калининай, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозуудай мал задагай хорёо хото соо үнгэргэһэн байна. Эдэ колхозуудай отара ба гүүртэнүүдтэ мүнөөшье типовой дулаан байранууд баригданагүй.

Малай үбэлжэлгые нёдондо иимэ ехэ дутагдалнуудтайгаар үнгэргэһэн дээрэһээ тус МТС-эй харьяата колхозууд олон толгой хони хурьгадаа, эбэртэ бодо малнуудаа үхүүлһэн байна. Энээнэй эсэстэ эндэхи алишье колхоз хони үсхэбэрилхэ жэлэй түсэб дүүргээгүй байшоо. Тиихэдэ эндэхи колхозуудай малай ашаг шэмэ тон бага.

Мүнөө жэлэй малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхын тула МТС-эй харьяата колхозууд тэрээндэ эрхим һайнаар бэлэдхэхэ ёһотой байгаа. Гэбэшье, эндэхи колхозуудай бодото хэрэгыень хараад үзэхэдэ холо тиимэ бэшэ.

Октябрь һара гарахань. Теэд Селендумын МТС-эй харьяата колхозууд үшөөл зүлгэ хүхэ ногоотой урин дулаан зунай үеынхи шэнги һанаа амархан һууна. Эндэхи колхозууд үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулна. Ниитын малые нэгэшье толгой хороонгүй, тобир тарганаар үбэлжүүлхын тула нэн түрүүн тэжээлэй һайн база байгуулха хэрэгтэй. Харин МТС-эй харьяата колхозууд үбһэ ба бусад тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө холо дүүргээгүй байна. Жэшээлхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ колхоз түсэбэй ёһоор 70-аад мянган центнер үбһэ һурилхэ ёһотой аад, арай гэжэ 20 гара мянган центнер бэлэдхээ. Тиихэдэ һуринүүдээ дары хорёолоогүй дээрэһээнь мал мүнөөнһөө эндэ тэндэһээнь нүхэлжэ, эдижэ байна. Мүн силос дараха, тэжээлэй корнеплодуудые бэлэдхэхэ түсэбөө энэ колхоз баһал дүүргээгүй.

Тэрэшэлэн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө миил 20-оод процент болгоо.

МТС-эй харьяата колхозууд малай шэнэ байрануудые баряагүй, хуушануудыень заһабарилжа эхилээдүй байна. Жэшээлхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ колхозой гүүртэ ба отарануудта типовой нэгэшье байрагүй, хуушаншье байрануудынь заһабарилагдаагүй байна. Нёдондо энэ колхоз 1500 хони үбэлдөө хурьгалуулаа. Тиихэдээ хурьгадай байрануудаар ехэ дутамаг байгаа һэн. Теэд мүнөө зундаа аяар 3000 хони ороондо оруулаа. Гэбэшье, энэ колхоз хурьгадай байра шэнээр баряагүй. Үбэлдөө гараха 3000 толгой хурьгадаа колхозой правлени хаана байлгаха гэжэ бодоноб?

Хонидой тоо толгойн жэл бүри олошоржо байһан Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо хонидой һайн байра ехэ хомор. Ягаан, Баруун Тамча, Цайдам, Мүртэй ба бусад нютагуудта хонидой болон үхэрэй байранууд шэнээр баригдаха, заһагдаха ёһотой байгаа. Теэд мүнөө эдэ нютагуудта барилгын хүдэлмэри үшөө эхилээдүй байһаар.

Малай байрануудые бариха хэрэгтэнь харьяата колхозуудтаа МТС ехэ туһаламжа үзүүлхэ уялгатай. Теэд Селендумын МТС энэ уялгаяа дүүргэжэ шаданагүй, колхозуудтай баталһан договорой ёһоор бариха байрануудаа баридаггүй байна. Жэшээнь, Калининай нэрэмжэтэ колхоздо 500 хонидой байха нэгэ байра, Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо 100 үхэрэй байха, 75 тугалай байха нэгэ—нэгэ байрануудые үшөө нёдондо барижа үгэхэ уялгатай аад, оройдоо ханануудынь бодхоогоод лэ орхижорхёо.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэдээ мүн малшадай һууха гэрнүүдые шэнээр бариха ба заһаха хэрэгтэй. Селендумын МТС-эй харьяата алишье колхозой малшад уйтан, муу гэрнүүдтэ һуудаг байна. Жэшээлхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ колхозой Буда Очиржаповагай даадаг отарада хоёр айл нэгэ заахан гэртэ һууна. Эндэ нэгэл орон табяатай, бэшэ хүнүүдынь газараар унтана. Тиихэдэ колхозой центрһээ баруулжаа 1,5 километртэ нүхэр Хандажаповагай отара байрлана. Эндэ хоёр айлай бүлэ нэгэ заахан, харанхы гэртэ үбэл зунгүй һууна.

—Малшадай һууха гэрнүүдые шэнээр бариха, хуушануудынь заһаха гэхэдэ, колхозой хүтэлбэрилэгшэд манай хэлэһэниие балай хайхардаггүй хэбэртэйгшэ,—гэжэ эндэхи малшад хөөрэлдэнэ.

Калининай, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозуудай правлени ба партийна организацинууд малшадайнгаа культурна эрилтэнүүдые хангаха тушаа анхаралаа хандуулнагүй. Малай үбэлжэхэ газарнуудта улаан булан, бани бариха ёһотой байгаа. Нёдондо Калининай нэрэмжэтэ колхозой гүүртэ, отарануудта нэгэшье бани байгаагүй һэн. Харин мүнөө жэлдэ томо томо отара ба гүүртэнүүдтэ бани, улаан булан бариха гэжэ хараалһан аад, тэрэнь хубхай хооһон зугаа болоод һалашоо.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ талаар иимэ ехэ дутагдалнуудай байтар Селендумын МТС-эй дирекци, партиин айкомой инструкторска группа энэ шухала хүдэлмэриин дутагдалнуудые усадхаха талаар шударгы хэмжээ абанагүй.

Үбэлэй хүйтэнэй дүтэлжэ байбашье, эндэхи колхозуудай партийна организацинууд малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлгые һайнаар эмхидхэхэ тухай асуудал үшөө зүбшэн хэлсээдүй. Гадна, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хаана, ямар газарта малаа үбэлжүүлхэб гэжэ мүнөөнһөө мэдэхэ ёһотой аад, тиимэшье юумэ хээгүй.

Иимэ харюусалгагүй ажалые, иимэ нобшоролгые яажашье тэсэжэ болохогүй.

КПСС-эй Сэлэнгын айком, аймгүйсэдком ойрын сагта колхоз бүхэнэй үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые шалгажа үзөөд, тобшолол хэжэ, элирүүлэгдэһэн дутуу дундануудые дары усадхаха зэргэтэй.

Б. Ширеторов, манай корр.

Нэгэ семинарай дутагдал

Паровозо-вагонно заводой партком партийна эхин организацинуудай секретарьнуудые һургажа, партийно-эмхидхэлэй болон партийно-политическэ хүдэлмэриие яажа хүтэлбэрилхэ тухай асуудалаар семинарнуудые үнгэргэжэ байдаг юм.

Һаяхан үнгэргэгдэһэн ээлжээтэ семинар дээрэ иимэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ: 1. Партийна группануудай хүдэлмэриие хайшан гэжэ эмхидхэхэ тухай; 2. Комсомольско организацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ тухай; 3. Партийна гэгээрэлэй хүдэлмэриин хүтэлбэриие һайжаруулха тухай; 4. Агитаторнуудтай партийна организацинай яажа хүдэлмэрилхэ тухай.

Элидхэл бүхэнэй һүүлдэ парторганизацинай секретарьнууд үгэ хэлэжэ, дүй дүршэлөө андалдаба.

Паровозо-вагонно заводой 40 гаран парторганизацида хамта дээрээ 28 партийна группа бии болгогдонхой. Зарим цехүүдтэ, жэшээлбэл, паровозо-хабсаралгын, булад шудхалгын, котельнэ цехүүдтэ 4—6 партийна группанууд тоологдоно. Котельнэ цехын (парторганизацинай секретарь нүхэр Чечеткин), булад шудхалгын (парторганизацинай секретарь нүхэр Шабанов), паровозо-хабсаралгын (парторганизацинай секретарь нүхэр Левшенков) цехүүдэй парторганизацинууд партгруппануудай хүдэлмэриие хүтэлбэриидэг, тэдэнэртэ туһалха оролдолго гаргадаг байна.

Тэрэ, юрэнхы дээрээ заводой партком, эндэхи партийна эхин организацинууд партийна группануудые һулаар хүтэлбэриидэг, тэдэнэй хүдэлмэриие һайжаруулжа шадаадүй байһаниинь энэ семинар дээрэ элеэр тодорно. Олохон цехүүдтэ, илангаа заһабарилгын-механическа цехтэ, инструментальна болон модельнэ цехүүдтэ партийна группанууд оройдоо хүдэлмэрилдэггүй, миил ёһын тэдыдэ саарһан дээрэ бэшэгдэнхэй байдаг байба. Жэшээлбэл, заһабарилгын-механическа цехэй механигууд бригадада бүри 1953 ондо партийна группа бии болгогдонһон байгаа. Тээд зарим партгруппоргнууд мүнөө үедэ ямаршье хүдэлмэри ябуулдаггүй байна. Цехын парторганизацинай секретарь нүхэр Зацепа энээн тухай һайса мэдэжэ байбашье, баһа лэ эхэмжээ абадаггүй, иимэ задагай байдалтай эбсэшоод байдаг.

Модельнэ цехын парторганизаци (секретарынь нүхэр Балдынов) мүн 1953 ондо зарим бригаданууддаа партгруппануудые эмхидхэһэн юм. Тэдэнь баһа лэ муугаар хүдэлмэрилнэ.

Эндэ дүй дүршэл тухайгаа хэлэһэн секретарьнуудай үгэһөө харахада партгруппануудай гол зорилгонь һайса мэдэгдэдэг, зарим группанууд яһала хүдэлмэри хэжэ байдаг байбашье, бодото ажал дээрэ тэдэ хүдэлмэриие ямараар эмхидхэхэ тухай ойлгогдоогүй асуудалнууд олон бии байна.

«Партийна группын суглаан ямар байха ёһотойб (хаамал гү, али нээмэл гү?). «Цехын хүтэлбэрилхы түшаалтай коммунистнуудһаа халаалһан, бригадын партгруппын составта оруулалсажа болохо гү?», «Партгруппоргдо хүдэлмэриин дневник байһанай хэрэгтэй гү?», «Партгруппые эрхэ бэшэ, бүхэли бригадада, участокто бии болгохо ёһотой гү, али хоёр, гурбан халаантай газарта халаан бүриндэнь бии болгохоо дээрэ гү?» гэһэн асуудалнууд семинарта хабаадалсаһан парторганизацинай секретарьнуудай зүгһөө олоор ороно.

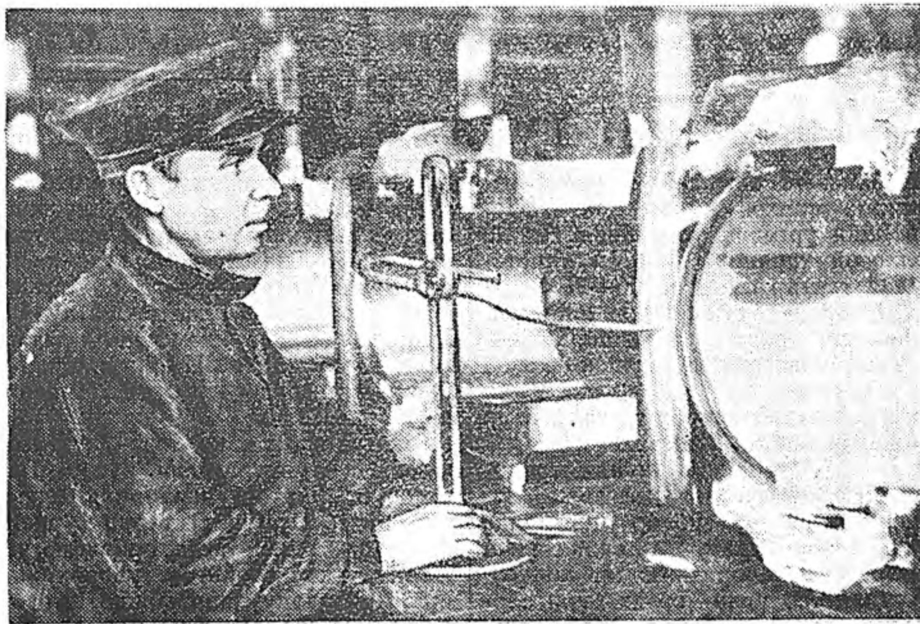
Энэ темээр хөөрэлдөөндэ хабаадагшад партгруппын хүдэлмэридэ хамаатай бусадшье олон янзын асуудалнууд тухай хэлэһэн байна. Хөөрэлдөөнэй һүүлээр элидхэлшэ нүхэр Андреев ба парткомой секретарь нүхэр Асеев гэгшэд энэ бүхы асуудалнуудые һайса тайлбарилан хэлэжэ үгэбэ.

Партгруппа гээшэ парторганизацинай нэгэ хубинь байһан тула суглаагаа мүн лэ партийна организацинай хамтын суглаан шэнгеэр үнгэргэдэг. Тэндэ хэлсэһэн асуудал дээрэһээ дулдыдажа хаамалшье, нээмэлшье байжа болохо. Зүгөөр, партгруппоргнууд тоосоо шагнахадаа гү, али заатагүй дээшэнь хүргэгдэхэ ёһотой онсо шухала асуудал зүбшэхэдөө суглаанай президиум һунгажа, тогтоол бэшэхээ ондоо, юрын суглаануудай протокол бэшэгдэдэггүй юм. Юрын, үдэр бүриин хүдэлмэридэ хамаатай асуудал зүбшөөд, тэрээн тухайгаа протокол бэшэдэггүй, харин дүүргэлтыень шалгахада һайн байһын тула партгруппорг өөрынгөө дневник соо тэмдэглэжэ абадаг байха, гэжэ семинар дээрэ ойлгособо.

Удадахи асуудалнууд тушаа, тусхайлбал, партийна гэгээрэлэй хүтэлбэриие һайжаруулха, комсомольско организацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ асуудалнууд тушаа партийна организацинай секретарьнууд өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл, алдуу дутуу тухайгаа байһан зэргээрээ сэхэ хөөрэлдэжэ, энэ семинарһаа яһала туһаламжа абаһан байха юм.

Тиигэбэшье, парторганизацинуудай хүдэлмэридэ иимэ эхэ туһатай һайн семинарта заводой партком олон ушарта муугаар бэлэдхэдэг байһаниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Семинарай урда тээ парторганизацинай секретарьнуудтай хөөрэлдэжэ, семинарай ээлжээтэ заняти дээрэ хэлсэгдэхэ гол асуудалнуудтай тэдэниие һайса танилсуулнагүй, энээн тушаа өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл болон һанамжа тухай семинар дээрэ хөөрэжэ үгэхөөр тэдэниие бэлэдхэнэгүй. Тиимэһээ семинар дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд нэгэ асуудалые олон дахин дабтаба, зарим шухала асуудал тухай оройдоо хэлэнгүй гарана. Агитаторнуудтай партийна организацинууд яажа хүдэлмэрилхэб гэһэн асуудалаар парткомой секретаринай орлогшо нүхэр Рабданов элидхэл хэхэдээ семинарта хабаадагшадые хангабагүй. Ушар юуб гэхэдэ, хэды дэлгэрэнгы элидхэл хэлэн байбашье, эдэбхитэйгээр хүдэлжэ, шадамараар хөөрэлдөө хэдэг агитаторай дүй дүршэлые харуулһан нэгэшье жэшээ элидхэл соогоо нүхэр Рабданов харуулаагүй. Агитколлективэй хүтэлбэрилэгшэд агитационно-ойлгуулгын хүдэлмэриие эмхидхэхэ талаар мүртэй туһаламжа тус семинарһаа абаагүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Энээн тушаа үгэ хэлэжэ, дүй дүршэлөө андалдаха хүн эндэ олдобогүй.

Р. Бимбаев.

Паровозо-вагонно заводой цехүүдтэ КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн үдэр ерэхэ бүри үргэдэнэ. Паровозо-механическа цехтэ олон хүдэлмэришэд ажалайгаа бүтээсые ехээр дээшэлүүлнэ. Тэдэнэй нэгэн разметчик Сергей Федоров халаанайгаа нормые 250 процент дүүргэнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Федоров ажаллажа байна.

В. Моренецэй фото.

ЯРУУНЫН АЙМАГТА

ТҮРҮҮ КОМБАЙНЕР

Эгэтын МТС-эй комбайнер нүхэр Ж. Доржиев Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ хүдэлхэ зуураа, үдэртөө 29—30 гектар үрэтэр тарая хурияна. Нүхэр Доржиев энэ жэлдэ түрүүшынхеэ комбайнераар хүдэлмэрилнэ. Тиигэбэшье, «С-4» комбайн жолоодон, ажалай үндэр бүтээсэ туйлана.

Хуряалгын эхилһэнһээ хойшо комбайнер Ж. Доржиев 300 гектар тарая хуряагаа.

ҮНДЭР БҮТЭЭСЭ

Комсомолец Г. Воробьевой хүтэлбэрилдэг 8-дахи тракторна бригада Эгэтын МТС соо түрүү бригада болонхой. Сезоной эхилһээр тус бригада 15 хүсэтэй трактораар 700 шахуу гектар газар элдүүрилжэ, 6000 тухай килограмм горючи алмаа. Түрүү бригадада МТС-эй дирекциин ба партийна организацин дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа.

Мүн Сосновско МТС-эй тракторна бригаданууд дундаа В. Кокиной хүтэлбэрилдэг бригада үндэр бүтээсэтэ ажалаараа түрүү һуури эзэлжэ ябана.

ЭРХИМ ЖОЛООДОГШОД

Яруунын мяха-һүнэй совхозой хүдэлмэришэд энэ жэлдэ үндэр ургаса хуряажа байна. Зарим участогуудай га бүриһөө 120—150 пүүд тарая хуряана.

Комбайнуудһаа тарая шэрэдэг жолоодогшодой дунда П. Клементьев түрүү һуури эзэлжэ ябана. Энэ шофёр богонихон болзор соо хэдэн зуугаад центнер орооһо шэрээ. Мүн шофёрнууд Медведев, Гриф, Горин ба бусад һайн амжалтануудые туйлана.

ТҮРҮҮ ҺААЛИШАН М. ЧИМИТОВА

Молотовой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Мэдэгма Чимитова ажахын жэлэй 11 һара соо һаамхай үнеэн бүриһөө 1838 литр һү һаажа, аймагай һаалишадай социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ. Туйлаһан амжалтаараа һанагаа амарангүй, энэ түрүү һаалишан үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һаахын түлөө оролдоно.

ЛЕНИНГРАДАЙ АРТИСТНАР ЕРЭБЭ

Һаяхан аймагай Культурын байшанда Ленинградай артистнар һонирхолтой концерт табиба. Концертын программада ородой ба советскэ композиторнуудай дуунууд, хүгжэмэй инструментнүүдээр наадалга, уран үгэ хэлэлгэ ба богонихон зүжэг байба.

Сосново-Озёрско тосхоной ажалшад холын артистнарые халуунаар угтаһан байна.

КОЛХОЗДО ТУҺАЛБА

Сосново-Озерскын дунда һургуулиин һурагшад һаяхан Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо воскресник хэжэ, 3 гектар шахуу хартаабха малтажа үгэбэ. Һурагшад Виноградова, Мапинов, Гобеев ба бусад илангаа һайнаар ажаллаа.

Туһалһанайнь түлөө һургуулиинхидта колхозниигууд халуун баяр хүргэбэ.

С. Васильев.

СССР-эй Верховно Соведэй делегациин Югославида ошохо байһан тушаа

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Волковой болон СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ В. Т. Лацисай нэрэ дээрэ Югославиин Арадай Союзна Скупщинын Түрүүлэгшэ нүхэр Моша Пьяде бэшэг эльгээгээ. Югославиин Арадай Союзна Скупщинын делегаци Советскэ Союзда тон халуунаар ба анхаралтайгаар угтаһанайнь түлөө тэрэ бэшэг соогоо баясхалан хүргэхэ зуураа, СССР-эй Верховно Соведэй делегациин Югославида ерэхые Югославиин Арадай Союзна Скупщинын зүгһөө урин һан байна.

Делегаци хадаа Югославиин Арадай Союзна Скупщинын айлшан болоод Югославида байха зуураа, Федерациин арадай бүхы республиканудай ажабайдалтай, тэрэшэлэн союзна байгуулалтатай болон эмхи зургаануудтай танилсаха аргатай байха гэжэ бэшэг соо хэлэгдэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй делегациин Югославида ерэлгэ Советскэ Союзай болон Югославиин хоорондохи хани харилсаа саашадань хүгжөөлгэдэ горьтойгоор туһалха гэжэ батаар этигэжэ байһанаа нүхэр М. Пьяде бэшэгэйнгээ түгэсхэлдэ элишэлэн мэдүүлһэн байна.

Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Волков болон Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ В. Т. Лацисай нүхэр М. Пьядедэ эльгээһэн бэшэг соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«СССР-эй Верховно Соведэй делегациин Югославида ерэ[...] Танай бэшэгые бидэнэр аб[...]

Энэ уряалайтнай түлө[...] СССР-эй Верховно Сове[...] баясхалан хүргэхэтээ х[...] уряалыетнай дуратайгаа[р] абанабди.

СССР-эй Верховно Сове[...] гациин Белградта ерэхэ [...] тэрэнэй Югославида бай[...] тухай тэрэшэлэн делегаци[...] хүнһөө бүридэхэ тухай тана[...] халые бидэнэр мүн лэ [...] байнабди.

Югославиин ФНРЮ-гэй [...] Союзна Скупщинын делега[...] ветскэ Союзда ерээд ош[...] гээр, СССР-эй Верховно [...] делегациин Югославиин Ар[...] дсративна Республикада [...] най оронуудай хоорондохи [...] рисаае болон али бүхы т[...] рилсан ажаллалгые саашад[...] жөөлгэдэ туһалха гэжэ [...] ехээр этигэжэ байһанаа [...] мэдүүлнэбди».

Югославида ошохо СССР[...] ховно Соведэй делегацине [...] рилэгшээр — СССР-эй Вер[...] ведэй Союзай Соведэй Тү[...] А. П. Волков, делегациин [...] СССР-эй Верховно Соведэй [...] дууд Н. Е. Авхимович, В. [...] кина, П. Б. Быков, А. Ф. Г[...] И. Т. Гришин, А. Л. Гун[...] Замчевский, О. И. Иващен[...] Корнейчук, И. М. Кратен[...] Лыскин, Я. В. Пейве, Н. Э[...] нин, М. Султанова, Е. А. [...] А. Н. Шелепин томилогдо[...]

Делегаци Белград ороход[...] риин 3-да гараха юм.

Австритай баталагдаһан Гүрэн[эй] Договорто хабаадан оролсоһон ту[хай] эсэслэн баталалгын грамотые Чехословацка Республика СССР[...] Правительствын хадагаламжада ү[...]

Бэеэ даанхай ба демократическа Австриие һэргээхэ тухай 1955 оной майн 15-да Венэдэ баталагдаһан Гүрэнэй Договорто Чехословацка Республикын хабаадан оролсоһон тухай эсэслэн баталалгын грамотые Чехословацка Республикаһаа СССР-тэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Я. Вошаглигһаа 1955 оной сентябриин 28-да СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерстводэ Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Орлогшо В. А. Зорин хүлеэн абаһан байна.

Тус Гүрэнэй Договорой 37-дохи статьягай ёһоор дурсагдаһан грамота СССР-эй Правительств[ын] хадагаламжада үгтөө.

Советскэ талаһаа — С[...] МИД-эй Договорно-Эрхын [...] Даагша Г. И. Тункин, В[...] 4-дэхи Таһагые Даагшын [...] Дүүргэгшэ А. Л. Лаптев, Ч[...] вацка талаһаа — Чехосло[...] публикаһаа СССР-тэ байда[г] сольствын Советник Л. Ваш[...] сольствын Нэгэдэхи С[...] М. Покорный, Посольствын [...] хи Секретарь Я. Гонзал г[...] хадагаламжада үгэлгын үед[...] саа.

ШЭЛЭЙ ЗАВОДОЙ 20 ЖЭЛ

Улан-Удын механизированнэ шэлэй завод түрүүшын табанжэлнүүдэй үедэ манай республикада баригдаһан промышленна ехэнүүд предприятинуудай нэгэн болоно. Тус заводые барилга хадаа орон дотороо үйлэдбэриин хүсые зүбөөр хубаарилха, национальна республиканууд та промышленностиие хүгжөөхэ тухай парти, правительстваар табигдаһан зорилгые бодотоор бэелүүлгэ болоһон байна.

Нэгэдэхи табанжэлэй үедэ механизированнэ шэлэй заводууд Украинада, Белоруссида баригдаһан, удаань ороноймнай зүүн зүгтэ—Бурят-Монголдо тиимэ завод бариха гэжэ шиидхэгдэһэн юм. Энэ заводой үйлэдбэрилһэн продукциинь Дальна Восток, Сибирь ба Якутиие хангаха ёһотой байгаа. Тиин 1930 оной зун «Стеклострой» гэжэ барилгын организациин хүдэлмэришэдэй хүсөөр заводой барилга үргэн далайсатайгаар эхилээ һэн.

Республикымнай ажалшад Улан-Удэдэ шэлэй завод бариха тухай парти, правительствын шиидхэбэриие халуунаар дэмжэжэ, тэрэнэй барилгада эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсажа ороһон байна. Партийна, профсоюзна, комсомольско организацинуудайнгаа үүсхэлээр городой предприятинуудай, эмхи зургаануудай коллективүүд воскресникүүдые эмхидхэдэг болоо бэлэй. Тэрэшэлэн республикымнай хүдөө нютагуудай ажалшад заводой барилгада олооро хабаадалсаһан байна.

ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой шиидхэбэреэр 1931 оной эхеэр барилгашадай партийна организаци байгуулагдаа. Энэ парторганизациин хүтэлбэри доро барилгашад элдэб бэрхэшээлнүүдые айнгүйгөөр дабадаг байба. Бурят-Монголой залуу барилгашадта ороноймнай промышленна областьнууд туһаламжа үзүүлэн, дүй дүршэл ехэтэй барилгашадые олоор эльгээгээ. Бригадирнуудаар хүдэлмэрилһэн коммунист Ахмет Жангира, Е. Радионова, Ц. Цибикова болон бусадай нэрэнүүд заводой түүхэдэ ороһон байна. Мүн хүдэлмэришэд Д. Яптуев, В. Матвеев, Х. Бадмаева, Дудникова болон бусад өөһэдынгөө шэн зоригто ажалаар социалистическэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсаһан юм.

1935 оной сентябриин 30-най үдэр республикымнай ажабайдалда горьтойхон событи болоо бэлэй. Ажалай баярай оршон байдалда тус завод ашаглалгада оруулагдажа, түрүүшынгээ квадратна метр шэл үйлэдбэрилэн гаргажа эхилһэн байгаа. Тэрэ сагһаа хойшо шэлэй завод республикымнай эгээл ехэнүүд предприятинуудай нэгэн болонхой.

Заводой ашаглалгада оруулагдаһанай һүүлээр мэргэжэл ехэтэй кадрнуудые олоор бэлэдхэхэ хэрэгтэй болоһон байгаа. Тиимэһээ заводой түрүүшын мастернууд техническэ һуралсал ба практическа хүдэлмэри дээрэ үсэгэлдэрэйнгөө барилгашадые шэл үйлэдбэрилгын технологитой танилсуулжа эхилээ. Тиихэдэ хэдэн олон залуушуул ороной бусад шэлэй заводуудта мэргэжэл шудалхаяа эльгээгдэһэн юм. Константиновка, Гусь-Хрустальный городуудай шэлэй заводууд энэ талаар тон ехэ туһа хүргэһэн байна. Эдэ заводуудай мастернууд нүхэд Тричин, Левицкий, Удалов болон бусад манай заводто национальна кадрнуудые бэлэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хээ. Түрүүшын мастернууд боложо гараһан нүхэд Яптуев, Матвеев, Елтунов болон бусад мүнөө болотор түрэл заводтоо хүдэлмэрилһөөр. Хүдэлмэришэдэй дундаһаа залуушуул дээдэ техническэ һургуулинуудта эльгээгдээ. Тиин хэдэхэн жэлэй үнгэрөөд байхада Кировэй нэрэмжэтэ Томско индустриальна институт дүүргэһэн залуу инженернүүд нүхэд Шохина, Болсохоев, Галочкина болон бусад заводто хүдэлмэрилжэ эхилһэн байха юм.

Шэнэ техникэ һайнаар ашаглаһанай ба шэл үйлэдбэрилгын технологиие зүбөөр табиһанай ашаар заводой продукци үйлэдбэрилгэ эрид дээшэлээ. Заводой коллектив партийна, комсомольско организацинуудайнгаа хүтэлбэри доро социалистическэ мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлжэ, 1936 ондо арадайнгаа ажахын хэрэгсэлдэ шэл үйлэдбэрилхэ гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргээ. Удаань дайнай урда тээхи гурбадахи табанжэлэй үедэ заводой ажалай бүтээсэ бүри ехээр дээшэлээ бэлэй.

1941—1945 онуудай үедэ—Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ заводой коллектив доторойнгоо резервнүүдые дүүрэнээр хэрэглэжэ, эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр хүдэлмэрилэн, продукци үйлэдбэрилгээ дайнай урдахи хэмжээнһээ тиимэшье ехээр доошолуулангүй гараа. Продукци үйлэдбэрилхэ гүрэнэй түсэб саг болзор соогоо дүүргэгдэдэг байба.

Эхэ орондомнай тон ехэ хохидол ушаруулһан хүндэ хүшэр дайнай һүүлээр парти, правительствомнай арадайнгаа ажахые һэргээн бодхооха талаар советскэ хүнүүдэй урда тон ехэ зорилгонуудые табиба. Заводой хүдэлмэришэд социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсажа, орон доторнай тон олоор бодхоогдожо байһан фабрика, заводууд, байрын гэрнүүд ба бусад барилгануудта шухала хэрэгтэй шэл ехээр үйлэдбэрилжэ эхилээ. Тиин продукци үйлэдбэрилхэ дүрбэдэхи табанжэлэй түсэбые 107,6 процент дүүргэжэ шадаа. Удаадахи жэлнүүдэй үедэ заводой түхеэрэлгые шэнэдхэн хубилгаха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэбэ. Шэл шанадаг ванна пеэшэнэйнь үйлэдбэриин талмай 192-һоо 228 квадратна метр хүрэтэр үргэдхэгдэхэ зуураа, конструкцинь гүйсэд шэнэлэгдэһэн ба пеэшэндэ шихтэ хэхэ хүдэлмэри механизацилагдаһан байна. 1953 ондо главна инженер нүхэр Пузенкын зохёоһон уралан нарижуулгын дурадхал бэелүүлэгдэжэ, сульфадай холисые тааруулха тусхай түхеэрэлгэ тодхогдоо. Энээнэй ашаар шихтэ бэлэдхэлгэ дээрэ ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлээ.

1955 оной майда Кремльдэ болоһон промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна зүблөөн, удаань КПСС-эй ЦК-гэй июльскэ Пленум промышленностиие саашадань хүгжөөхэ талаар туйлай ехэ зорилгонуудые табяа. Энэ зорилгые бэелүүлэн, заводой коллектив үйлэдбэри дээрэ шэнэ технологи, түрүү дүй дүршэл хэрэглэхын, машина зэмсэгүүдые дүүрэн хүсөөрнь ашаглахын түлөө оролдоно. Заводой партийна, профсоюзна организацинууд уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэдэ хүдэлмэришэдые олоор хабаадуулхын зорилгоор тусхай харалга үнгэргөө. Байгша оной эхинһээ хойшо 126 тиимэ дурадхалнууд орожо, тэдэнэй 50-ниинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэбэ. Тэдэнэй ашаар жэл соо 145 мянган түхэригэй алмалта хэгдэхэ байна. Энэ хүдэлмэридэ машино-ванна цехын, механическа ба автоматическа бюрогой коллективүүд илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Хүдэлмэришэд нүхэд Поденков, Пашков, Чепыжев, Таштамиров болон бусад уралан нарижуулгаар һайн дурадхалнуудые оруулна.

Заводой түрүү хүдэлмэришэд КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсанхай. 265 хүдэлмэришэд табадахи табанжэлэй даалгабарита түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэбэ. Тэдэнэй тоодо мастернууд Е. Огурцов, А. Голощапова, шэл шанагшад П. Корнеев, шэл отологшод Д. Яптуев, Е. Пацкевич болон бусад оролсоно.

Шэлэй заводой ашаглалгада оруулагдаһаар үнгэрһэн 20 жэл соо ехэнүүд хубилалта болоо. Хүдэлмэришэдэйнь туйлаһан амжалташье ехэ. Зүгөөр, заводой дирекциин хүдэлмэридэ байһан дутагдалнуудые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Промышленность дээрэ техническэ шэнэ дэбжэлтэ туйлан, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ талаар мүнөөнэй эрилтые заводой хүтэлбэрилэгшэд хангалтагүйгөөр шиидхэнэ. Тиимэһээнь ажал ехэтэй үйлэдбэриин зарим процессууд мүнөө болотор механизацилагдаагүй байһаар. Жэшээнь, ехэнүүд шэл багсалха, татагдажа байһан шэлэй лентые отолхо, хюрөөдэ бревно дүтэлүүлхэ хүдэлмэринүүд гараар хэгдэнэ.

Уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ зарим цехүүдэй начальнигууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хайша хэрэгээр хандана. Заводой инженерно-техническэ 56 хүдэлмэрилэгшэдһөө миил 18-ниинь уралан нарижуулгын хүдэлмэридэ хабаадалсадаг. Мүн энэ шухала удхашанартай хэрэгтэ залуу мэргэжэлтэд тон үсөөнөөр хабаадалсана Техническэ дэбжэлтэ туйлаха ябадалые толгойлон хүтэлбэрилхэ уялгатай таһагууд үйлэдбэриин проц[ессые] механизацилха ба автомат[...] хүдэлмэриие һэргээнэгүй. [...] бүридхэлые зүбөөр хэжэ, [...] нар һайжаруулха талаар [...] хүдэлмэриин байбашье, зав[одой] [хи]мическэ лабораториин хү[...] лэгшэд ухаалан зохёолгын [...] дурадхал оруулаагүй.

Заводой дирекци, партийна [...] союзна организацинууд д[...] сагдаһан дутагдалнуудые [...] байгаад, тэдэниие түргөөр [...] хэмжээ абадаггүйнь тон му[...]

Мүнөө ороноймнай пром[ышленна] бүхы предприятинуудта 6-да[хи] банжэлэй түсэб зохёогдожо [...] Шэлэй заводой коллектив [...] бэй проект табихадаа үйл[...] талмайн квадратна метр б[...] машина зэмсэгүүдые аша[г...] гээр хэрэглэхэ, автоматиза[ци] ханизаци үргэдхэхэ асууд[...] хараадаа абалсаа. Үйлэдбэ[...] лөөн дээрэ баталагдаһан [...] ёһоор ерэхэ табанжэлдэ за[...] ловой продукци үйлэдбэри[...] үйлэдбэриин талмайн к[...] метрһээ шэл абалга—8,5 [...] бүтээсэ—24 процентээр [...] байна. Хүдэлмэришэдэй [...] ажаһуудал ехээр һайжарха [...] гэр болон культурно-ажа[...] барилганууд та 8,3 миллио[н] һомологдохо байна.

Сентябриин 19-дэ боло[...] дой партийна организаци[...] суглаан дээрэ зургаадахи [...] лэй түсэбэй проект хаража [...] Эндэ коммунистнууд боло[...] набшэ эдэбхитэд түсэб [...] лагдаһан зорилгонуудые [...] дүүргэжэ шадаха байһана[...] лээ. Суглаанай тодоруулһа[...] завод 6-дахи табанжэл[...] сүүдхэ соо 20 мянган квадр[...] шэл үйлэдбэрилдэг болохо[...]

П. БАДМАЕВ[...]
наукануудай [...]

Шухала хэрэгые хэрэгсээнэгүй

ЦК-гэй январска Пленуэ шиидхэбэринүүдые болд бэелүүлхын зорилгоор эй аймагай колхозууд жэл соо малай тоо толоруулха, ашаг шэмыень лүүлхэ хэмжээ-ябуулгалhан байгаа.

Мухаршэбэрэйхид мал үсмүнөө жэлдэ эрид хушадаагүй. Малажал гүрэнэй түсэб дүүрбухы аймагаараа эбэртэ үсхэбэрилхэ түсэб—98,4 тоодо үнеэдээр—81 —94,8 процент, гахай ент, шубуу—34 процент байха юм.

...үсхэбэрилхэ hайн арга «Улаан Шулуутай», Молотовой нэрэмжэтэ колхозууд эбэртэ бодо мал, рилхэ талаар тон ехэ гээг... Эдэ колхозууд энэ үсхэбэрилхэ гүрэнэй түпроцент хүрэтэр дүүр-

...олохон колхозууд маветеринарна заабарийн руйhалга эмхидхэдэггүй малай гарзалха ябадал

...олохон колхозуудай адуу гарзалхань үнгэрhэн үбэлэй үедэ үсөөрhэн аад, харануудта олоор гарза... Хонхолойн сельсове..., Никольско сельсоведэй нэрэмжэтэ ба «Гигант» малайнгаа тоо толгойе ...hон байна.

...тоо толгой жэл бүри олотула оробной кампаниие эмхидхэхэ шухала. Гэбэшье, ...эри жэлhээ жэлдэ эмхи ...р үнгэргэгдэнэ. Илан... искусственээр үрэжүүл... дотор муугаар табигдаахай. ...үлгын пунктнуудые эм... ...дай хододоо хэлсэдэгшье ...үгэ хүүрынь хэрэг дээрээ ...эгүй. Малай оробной ...үндөө орхигдожо түл тон ...бтадаг байна. Зандинай Калининай нэрэмжэтэ, колхозууд 100 үнеэдhээ ...л абаа. «Искра», «Путь колхозууд 100 толгой эхэ 61—64 хурьга абаhан Энэ юу харуулнаб гэ... зарим колхозууд малаа ...үүлхэ хүдэлмэриие тоо-

Малай тоо толгойе олошоруулхын хажуугаар ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ехэхэн үүргэтэй. Гэбэшье, эндэхи олохон колхозуудта хүдэлмэрилдэг зооветеринарна мэргэжэлтэд түрүү дүй дүршэлэй, эрдэм наукын туйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлдэггүй. Хонхолойн МТС-эй зооветеринарна мэргэжэлтэд нүхэд Тугаринов, Путинцев, Путинцева, Дамбиев, Васильев гэгшэд малай гарзалха, үбшэлхэ ябадалтай эрид тэмсэнэгүй. Тиимэhээ мал үсхэбэрилхэ талаар дутагдалнууд илангаяа энэ МТС-эй харьяата колхозуудта олоор үзэгдэнэ.

Мал үсхэбэрилгэдэ hайн малшад шиидхэхы үүргэтэй. Теэд, зарим колхозуудта малшад жэлэй туршада хэдэн дахин hэлгэгдэдэг байна. Жэшээлхэдэ, Калининай, Булганинай нэрэмжэтэ ба бусад олохон колхозуудта малшад бүри үсөөн, дутамаг байна. Тиихэдэ Сталинай нэрэмжэтэ, «Победа» колхозуудай эбэртэ бодо малай фермын hаалиишад үнеэдээ ээжэлжэ харууhалдаг ба hаадаг байгаа.

Эдэ бүхы дутагдалнууд дээрэhээ Мухаршэбэрэй аймаг мал үсхэбэрилхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ түсэбөө хангалтагүйгөөр дүүргэжэ, гүрэндэ мяха тушааха, илангаяа гахайн мяха тушааха түсэб таhалдуулаа. Сутайн сомоной Молотовой, Октябриин сомоной Булганинай нэрэмжэтэ колхозууд гахайн мяха гүрэндэ ехээр тушааха аргатай аад, мүнөө хүрэтэр нэгэшье килограмм тушаагаагүй байна.

Тэрэшэлэн малаа тобир тарганаар ондо оруулхын тула бэлшээн таргалуулга угаа ехэ удхашанартай. Гэхэтэй хамта, энэ хүдэлмэри Хрущевой нэрэмжэтэ, «Гигант» колхозуудта илангаяа муугаар эмхидхэгдэнэ. Тэрэшэлэн Подлопатинска сельсоведэй Маленковой нэрэмжэтэ колхоз бэлшээриие тон муугаар ашаглажа, үнеэн бүриhөө 11 hарын турша соо миил 335 литр hү haагаа. Иимэ ушарнууд аймаг дотор олон үзэгдэнэ.

Мухаршэбэрэй аймагай колхозууд мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб заатагүй дүүргэхын тула хамаг арга боломжоёо хэрэглэхэ ёhотой.

Б. Дымбрылов,
манай корреспондент.

Андрей МАНГАТХАНОВ

Хүүгэдтэ зорюулhан шүлэгүүд

1. ЧАСЫН ХӨӨРӨӨН

Тик-так, тик-так гээд,
Түрэл гансахан дуутайб.
Тик-так, тик-так гээд,
Түмэн зондо суутайб.

Урда хойно ородог
Ута богони годлитойб
Удаан аалин хородог
Ута холбоо ооhортойб.

Зиныи мамын гарта
«Звезда» болоод байдагби.
Петиин папын гарта
«Победа» болоод байдагби.

Гүйдэлөө аалин болгоо hаам,
Ганса шэхым мушхадаг.
Баабайда хэрэггүй болоо hаам,
Багашуулай наадан болгодог.

Тик-так, тик-так гээд,
Түрэл гансахан дуутайб.
Тик-так, тик-так гээд,
Түмэн зондо суутайб.

2. ТРАКТОР ТУХАЙ

Оньhон, түхэрсэн хүлтэй аад,
Олон мориной хүсэтэй,
Шэнгэн hэбхи хоолтой аад,
Шэлые дорьбоохо хабатай.

Дед-Морозой дүтэлэмсөөр
Дархан хүндэ «аргалуулдаг».
Дулаан сагай ерэмсээр
Дайдые дүүрэн «хашхардаг».

Муу, залхуу жолоошотой hаа,
Мэлхэй шэнги ябадаг.
Ажалша бэрхэ нүхэртэй hаа,
Олон нормо дүүргэдэг.

Машинаhаа удааншье hаа,
МТС соогоо хүндэтэй.
Машинаhаа удааншье hаа,
МТС соогоо хүсэтэй.

3. ОНЬhОТО МАШИНА

Трактортал адли аад,
Тохорюун шэнги хүзүүтэй.
Тохорюун шэнги хүзүүндээ
Томо гэгшын удхууртай.

Түмэр hабартай удхуураар
Түргэн, hонёор малтадаг.
Табан минутын зуурхана
Табан машина дүүргэдэг.

Тойроод байhан газараа
Тогоондол хонхосог болгодог.
Тарбын Цырендэл гаhараар
Томоор гэнтэ алхалдаг.

Энэ оньhото машинамнай
Экскаватор гэжэ нэрэтэй юм.
Эхэ түрэл оронoймнай
Элдэб ажалда хэрэгтэй юм.

ОВОЩИИН ҮНДЭР УРГАСА

ТУРУНТАЕВО. (**Телефоноор абтаба**). Прибайкальска аймагай «Путь к коммунизму» колхоз мүнөө жэл помидорой, үгэрсын болон бусадшье овощной культурануудай үндэр ургаса ургуулаа. Тус колхозой огородно бригадын нүхэд Чухловин ба Паратов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг звенонууд илангаяа ехэ ургаса хуряана. Эдэ звеногой гэшүүд овощной культурануудые тариhанhаа хойшо ургасын хойноhоо агротехническэ заабариин ёhоор харууhа эмхидхэhэн, мүн саг сооны уhалhан, буртаг үбhыень түүжэ, ряд хоорондынь газарые элдүүрилhэн байна.

Мүнөө колхоз гүрэндэ уялгата ёhоор овощной культурануудые тушааха түсэбөө дүүргэжэ байна.

Мүнөө эндэхи колхозиигууд «овощной культурануудай муу бэшэ ургаса ургуулаабди, ажалта үдэртэшье хубаагдахань ха» гэжэ хэлсэнэ.

Е. Гурецкая.

Үгые морфологическа талаарнь хубаадаг арга тухай

(Хэлэ бэшэг шэнжэлэгшын тэмдэглэл)

Ямар үгые анхан hууритайб, ямар үгые гараhан hууритайб гэжэ илгаха ябадал гээшэ тэдэниие морфологическа талаарнь хубаан харалгада ехэ туhатай байна.

Үгын hуурие зүбөөр олоод байгаа hаа, үгэнүүдэй бии болоhон ушар удхые шэнжэжэ шадаха, тэрээнhээ гадна, үгын морфологическа байгуулгын хубилан хүгжэhэн тухай асуудалые гүйсэд элирүүлхэ болонобди.

Бурят хэлые шэнжэлэгшэд hуури бүхэндэ залгалдажа ургаhан морфемэнүүд (үгын морфологическа түхэл бии болгодог, удхыень hэлгүүлдэг ба ондоо үгэнүүдтэй холбооень шэлжүүлдэг хуби) яахадаа тус түхэлтэй байнаб, юундэ ондоо морфемэнүүд залгалдаагүй юм гэжэ удхалан онгилхо ябадалые хэрэгсээдэггүй. Зарим эрдэмтэд энэ асуудалые миил орхёод гарашадаг заншатай.

Бурят хэлэнэй үгын hуури тус үгын бодото хубинь болоно. Үгын hуури анхан ба гараhан байжа болохо. Гараhан hуури үгын үндэhэндэ элдэб янзын аффикснуудые нэмэхэдэ бии болодог юм.

Жэшээнь, **мал, хара, хэлэн, ерэ** гэхэ шэнги үгэнүүд анхан hууритай байна. **Малшан, харагшан, хэлэхэ, ерэлгэ** гэхэ мэтын үгэнүүд гараhан hууритай.

Анхан hууритай үгэнүүд морфологическа талаар хубаагдахагүй нэгэ морфемэ болоно. Гараhан hууритай үгэнүүд бэеэ дааhан удхатай морфемэнүүд боложо хубаардаг юм. Жэшээнь, **«эмшэ»** гэhэн үгэ соо хоёр ойлгосо багтааhан хубинууд ороно: эм (үбшэн хүнэй уудаг зүйл), эмшэ (үбшэнтэниие аргалдаг хүн). «Уhалиг», «оёдол», «хараса» гэхэ мэтын үгэнүүд мүн лэ хоёр янзын удха бэедээ багсаажа абана.

Хэрбээ гараhан hуури анхан hууритаяа тааралдахаа болёо hаа өөрөө анхан hуури болон хубилна гээшэ. Жэшээнь, **сагаан, саарhан, сагаа, саhан, сайр, сайбар** гэхэ мэтын үгэнүүд үни сагта «са» гэжэ анхан hууритай байhан аад, саашадаа хэлэнэй хүгжэхэ бүри улам мүлигдэжэ, морфологическа талаараа хубаагдахаа болёод, өөhэдөө анхан hуури болон тогтошоhон түүхэтэй юм.

Тиихэдэ, **байса, харза, алха** гэhэн шэнги үгэнүүд гараhан hууритай гэжэ hанахаар бэшэшье hаа, **байха, хара, ала** гэhэн үгэнүүдhээ гараhан ха гэжэ тухайлмаар юм. Тиигээд ерэхэдээ, мүнөө үеын үгэ бии болгодог холбоонуудта тааруулан хараа hаамнай, удхынгаа ба түхэлэй талаар хүсэд бэеэ даажа илгардаг морфемэнүүдые зосоогоо багтааhан hууринууд ёhотоороо гараhан hууринууд гэгдэхэ болоно. Гараhан hууритай үгэнүүдые илгахадаа тэрээнэй морфемэнүүд хүсэд бэеэ дааhан удха тэмдэглэнэ гээшэ гү гэжэ хаража үзэхэ шухала.

Академик В. В. Виноградов «Ород хэлэн» гэжэ ном соогоо энэ асуудал тухай иигэжэ хэлэнэ: «Үгын олон удхануудые ойлгохын тула тэдэнэй (үгэнүүдэй) хоорондохи удхын холбоо, тэдэнэй бэе бэедээ хамаадаhан шэнжэнүүдые элирүүлхэ хэрэгтэй юм». Гараhан hуури удхадаа таарама гээшэ гү гэжэ шалгахын тула тус үгынгөө хуби соо байhан амяараа дуулдадаг хэhэгүүдэй хоорондо тааралдаха ябадалайнь шэнжые энэ гэжэ удхалан олохо хэрэгтэй юм. Гараhан hууринууд бодото байдалай зүйлнүүдые, ойлгосонуудые яhала элитээр тэмдэглэhэн байдаг.

Хэрбээ мүнөөнэй бурят хэлэнhээ **гэрхэн, алташа, шубуухай, модолиг, үрэбтэр** гэхэ мэтэ юумэнэй нэрэнүүдые абаад үзөө hаамнай **«гэрхэн», шубуухай»** гэhэн хоёр үгэ соо багадхаhан удхатай аффикс харагдана. Тиимэhээ эдэ үгэнүүдэй тэмдэглэhэн бодото юумэнүүд багахан хөөрхэн байгаа ёhотой гэжэ hанаандаа оруулнабди. «Алташа» гэhэн үгэ соо хүнэй эрхилдэг ажал багтаад байна, «үрэбтэр» гэжэ үгэ дарханай зэмсэг тэмдэглэнэ.

Гараhан hууритай үгэнүүд мүн лэ энэ тэрэ юумэ тэмдэглэhэн байха ёhотой гэжэ ойлгохо болонобди.

Гараhан hууритай үгэнүүд гансахан лэ үндэhэн үгэнүүдhээ hууряа абана гэжэ болохогүй: гараhан hууритай үгэhөө дам саашаа гараhан hууритай үгэнүүд гэжэ баhа байдаг. Жэшээнь, **хүдэлмэришэн, туhалагша** гэхэ мэтын үгэнүүд соо хэдэн hуури байна. Үндэhэн, нэгэдэхи гараhан hуури, дам саашаа гараhан hуури гээд ошоно: хүдэл + мэри — хүдэлмэри, хүдэлмэри + шэн — хүдэлмэришэн гэхэ мэтэ.

Энээн дээрэhээ үндэhэлэн харахада, үгын бии бололгые хубаан удхалха хэрэгтэ гансахан лэ үндэhые hуури гээд, саашанхи hууринуудыень үгэ бии болгодог аффикснууд тээшэ хабаадуулдаг заншал хадаа буруу ябадал гэжэ hанагдана.

Жэшээнь, доцент Д. А. Алексеев («Советскэ засагай байhан үе соо бурят-монгол хэлэнэй үгын составай баяжаhан ябадал» гэhэн статьяень харагты). «Хэмжүүр» гэhэн үгые үндэhэн «хэм», аффикс—«жүүр» болгожо хубаана. Үнэн дээрээ гараhан hууритай «хэмжүүр» гэжэ үгэ «хэмжэ» гэhэн глагольно үндэhэн дээрээ — «үүр» гэhэн аффиксые нэмэхэдэ бии болоо.

К. М. Черемисов гараhан ба анхан hууритай үгэнүүдэй хоорондохи харилсаае мүн лэ тоологгүй заншатай. Жэшээнь, «мэдүүлгэ», «ябуулга» гэхэ мэтын үгэнүүдые мэдэ + үүлгэ, яба + уулга гэhэн шэнги морфемэнүүд болгон хубаажа болохоньсгүй hаань, К. М. Черемисов туршаад үзэнэ. («Бурят-монгол — ород хэлэнэй словарь»).

Гараhан ба анхан hууритай үгэнүүдэй хоорондохи мүнөө байhан харилсаануудые шэнжэлээд үзэхэдэ дээрэ дурсагдаhан «мэдүүлгэ», «ябуулга» гэhэн үгэнүүдэй «ябуулха», «мэдүүлхэ» гэhэн hууринуудhаа сэхэ гараhаниинь тон эли байна. «Мэдэхэ», «ябаха» гэhэн hууриhаа гараа гэдэг К. М. Черемисовэй хэлэлгэ буруу дээрэ тоологдохо ёhотой.

Анхан ба гараhан hууринууд тухай асуудалнууд үгые морфологическа талаарнь хубааха хэрэгтэ ехэ туhатай гэжэ hанагдана.

У.-Ж. Дондуков,
филологическа наукануудай кандидат.

...ишадта нэмэлтэ түлбэри үгтэбэ

...аймагай Кировэй нэрэм... ...з гүрэндэ hү тушааха, түсэбөө августын 15-да ...дэн мянган литр hү аймда худалдажа, колхо... доходые арьбадхаба. ажахын жэлэй эхинhээ ...ра үлүүтэй болзор соо ...hөө 1001 литр hү hааба. гадуур hаагдаhан hүнэй ...зой hаалишад ажалай ...бэридэ hү ехээр абана.

Колхозой 22 hаалишадай 18-ниинь түсэбөө дүүргээ. Жэшээлхэдэ, түсэбhөө гадуур 6666 литр hү hааhан hаалишан Ханда Лубсанова 1999 литр, Долгор Жалсанова 1176 литр hү нэмэлтэ түлбэри абаха болонхой. Эдэ hаалишад аяар июнь hарада hү haaxa түсэбөө дүүргэhэн байна.

Кировэй нэрэмжэтэ колхоз үнеэдhээ hү hаалгые нёдондонойхиhоо хоёр дахин ехэ болгобо.

Н. Унгинский.

...нирхэлтэй ВЫСТАВКЭ

...хубилгагша, ородой ...итэ ба патриот Иван ...ич Мичуринай түрэhэн... 100 жэлэй ойе байгша ...н 27-до бүхы оромнай ...гэжэ байна. Энэ түүхэтэ ...улагдан, культурын ба городской парк соо сад, огород тарилгаар го... выставкэ эмхидхэгдэhэн

...авкые республикымнай ажалшад ехэ hонир... хаража байна. Ажа... мүн өөhэдынгөө учас... сад ба огород та... ургуулhан үрэ-жэмэсэй, ...ниин выставкэ жэл бүри ...жэ шиидхэhэн Городской ...садкомой үнэтэ үүсхэл ...үрэ дүн харуулжа эхил... ...дэ, энэ выставкэ ехэ ам... ...гаа. Тэрэниие харахын ...үри үглөөнэй 10 часhаа ...с болотор олон зуугаад байна. Выставкэ хара... ...эн эхэнэрнүүд ба hураг... ...дэлмэришэд болон албa... ородог байба. Тэдэнэр ...ан элдэб үнгын куль... —арбуза, яблока, сливэ, ..., кукуруза, элдэб гоё ...улые hайхашаан харaa, ...доо.

...шадарайнгаа hуралса... ...н участогуудта hу... ...ргуулhан ургамалнууд... ...экспонадуул выставкэдэ ...нь тон hайшаалтай ...hургуулинуудта биоло... ...возни заалга hайнаар ..., политехнизацин та... ..., теориие практикатай

холбон, бодото ажалай дүй дүршэл олохо ябадал бии гэжэ эрхим экспонадуудынь гэршэлнэ. Жэшээлхэдэ, Железнодорожно районой № 64 hургуулиин hурагшад нилээд олон hонирхолтой экспонадуудые табяа. Тэдэнэйнь дунда өөhэдынь ургуулhан 3 сортын шэниисэ, хара таряа, овёс, ячмень, просо, лен-долгунец, овощь, үрэ-жэмэсүүд ба элдэб үнгын сэсэгүүд бии. Санаторно-ой модоной hургуули нилээд томо арбуза, hайнаар эдеэшэhэн кукурузын буурсагуудые ба овощной культурануудые харуулаа. Үхибүүдэй санаторно байшан ба бусад хэдэ хэдэн hургуулинууд ажал хэжэ шадаха эрхим арга шадабаряараа выставкэ харагшадые hонирхуулаа.

Хүдэлмэришэд болон албахаагшадай табиhан олонтоото экспонадуудые хаража, хүн зон ехээр hонирхоhон ба урмашаhан байна. Олон хүдэлмэришэд ба албахаагшад ородой агуу ехэ эрдэмтэ Иван Владимирович Мичуринай hургаалые даган, өөhэдынгөө бууса шадарай участогууд дээрэ урда зүгэй үрэ-жэмэсүүдые ургуулжа, зохёон байгуулхы ажалаараа манай эндэхи хүйтэн шэрүүн байгаалиие үнэхөөрөө хубилгажа байна. Жэшээнь, сад таригша нүхэр Солнцева хүбүүнтэеэ сугтаа үрэжэмэсүүдые ургуулдаг болонхой. Тэдэнэй хэhэн ехэ ажал выставкэ дээрэ харуулагдажа, хүн зониие аргагүй ехээр hонирхуулба. Солнцевагай бүлэ «Антоновка», «Бабрика», «Пепин-шафранный», гэхэ мэтын улаан-ягаан «хасартай», 80—100 граммын шэгнүүртэй яблокануудые харуулба. Стол дээрэ

элдэб үнгын үрэ-жэмэсүүд табигданхай. Орой хабар ба эртэ намар болодог, хюруу унадаг уларилтай манай эндэ иимэ үрэ-жэмэсүүдэй ургуулагдадаг болоhондонь ехэ баясамаар. Солнцева—66 наhатай хүгшэн юм. Хүбүүниинь — Улан-Удэ станциин паровозно депогой машинист. Түмэр замай хүдэлмэришэнэй энэ бүлэ бууса шадарайнгаа участогта 3 сортын, томо үрэтэй ябаган яблониин 24 hөөг, 8 сортын ранедэй 15 hөөг ургуулжа шадаhан байна. Тэрээнhээ гадна, тэдэнэр жэжэ үрэ-жэмэсүүдые: малина, крыжовник, хара үхэр нюдэ, мүн манай эндэхи хомор «айлшан»—хара рябина ургуулна. Эндэнь мүн овощной культуранууд —помидор, үгэрсэ, кукурузын буурсагуудшье, 16 сортын элдэб янзын hайхан сэсэгүүдшье бии. Үрэ-жэмэсүүдые харуулхын хажуугаар Солнцева хадаа тэрэ үрэжэмэсүүдээр шанаhан варени болон бусад амтата эдеэ выставкэдэ табяа. Нүхэр Солнцева элдэб янзын варени болон маренадуудые hайнаар шанажа hураhан тула энэ талаар hонирхогшодто зүбшэл заабари ехэ дуратайгаар үгэнэ.

Выставкын үшөө нэгэ стенд харагшадые ехээр hонирхуулаа, ехэ хөөрэлдөө үүсхээ. Энэ хадаа ПВЗ-гэй коллективнэ садhаа асарагдаhан экспонадууд болоно. Энэ садай бии болоhон түүхэнь тон hонирхолтой юм. 1949 ондо заводой бүлэг хүдэлмэришэд ба албахаагшад парткомой болон завкомой дэмжэлгээр коллективнэ сад эмхидхэхэ зүбшөөл заводой дирекциhээ абаhан байгаа. Заводой дирекци анхан хирпиисын заводой байhан 3 гектар газар тэдээндэ таhалжа үгэhэн байна. Энэнь хирпиисын бутардаhанда, үнэhэ шоройдо, hангирхай hарабша сарайнуудта дарагданхай, жалга нүхэн болоhон газар байба. Энээниие харахадаа анхан бэшүүлhэн 300 хүнhөө оройдоо 30 хүн —эгээл ёhотой сад таригшад үлөө hэн. Тэдэнэр ямар ехэ бэрхэшээл дабажа гарааб даа! Эгээн түрүүн тэдэнэр садайнгаа газарые сэбэрлэжэ, нүхэ hүбыень бүтүүлжэ, хашаа бaряад, харуулшаниие хүлhэлжэ табиба. Тиигээд хүдэлмэриин хоёрдохи хахадынь эхилбэ — ургамалай эшэнүүдые худалдан абажа, hуулгаха хэрэгтэй. Теэд тэдэнэр дүй дүршэл үгы дээрэhээ ехэ бэрхэшээлтэй ушарhан байна. Гэбэшье, хамаг бүхы хүдэлмэри дүүргэгдэжэ, сад hайнаар ургуулагдаад, мүнөө үрэ-жэмэс үгэжэ эхилбэ. Эндэхи сад таригшад садайнгаа үрэ-жэмэс үгэжэ эхилхыень хэдэн жэлдэ миин хүлеэжэ байхын ороцдо мододой хоорондуур хартаабха, овощь тариhан байгаа. Тиигэжэ тэдэнэр хэhэн ажалаа түрүүшынгээ жэлhээ харюулжа эхилhэн байха юм. Жэшээлхэдэ, сад таригша нүхэр Кабанов мүнөө жэлдэ гансахан помидорой 600 үлүүтэй килограмм ургаса абаа. Тэрээнhээ гадна, нилээд ехэ капуста, үгэрсэ, свёкло, морковь, мүн яблока болон ранедэй түрүүшын ургаса абаhан байна. Цехын бухгалтер Антонов, заhабарилгын—кузовной цехын мастер Кустов, кладовщик Кваншев болон бусад энэ коллективнэ садай элдэбхитэн габшагайшуул юм. Мүнөө энэ сад 90 гэшүүдтэй болонхой. Мүн садай территориишье хоёр дахин ехэ—6 гектар болоо.

Экспонадуудые гансашье зүбөөр табяад лэ дүүрэхэ бэшэ, мүн тэрэниие зүбөөр тайлбарилха, үрэ-жэмэсэй ургамалнуудые ургуулhан дүй дүршэл, агротехникэ тухай хүнүүдтэ hайнаар ойлгуулха зэргэтэй байгаа. Теэд эгээл энэ талаар выставком ехэ юумэ хэжэ шадаагүй байна. Жэшээнь, коллективнэ садай ургуулhан 28 килограммай тыквэ тухай «Тыквэ—28» гэжэ бэшэгдэhэнhээнь ондоо юушье мэдэхын аргагүй байба. Үрэжэмэсэй питомнигой ургуулhан яблока болон грушануудта гансал сортнуудынь бэшэгдэhэн байгаа. Тэрэшэлэн горзеленхозhоо асарагдаhан элдэб үнгын сэсэгүүдтэ оройдоо юушье бэшэгдээгүй байшоо. Ургамалай сорт, тарилгын болзор, харууhалгын арга болон бусад шухала мэдээнүүд бултандашье бэшэ hаа, эгээл hони hонин экспонадууд дээрэнь заатагүй бэшэгдэхэ зэргэтэй байгаа.

Тиихэдэ городой № 2 ба № 3 дунда hургуулинууд тон үсөөн аад, муу экспонадуудые табиhан байна. Долоон жэлэй үсөөн hургуулинууд выставкэдэ хабаадалсаа. Гэхэ зуура, № 65, 4, 20 болон бусад олон hургуулинууд оройдоошье хабаадалсаагүй. Энэ юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, эдэ hургуулинуудта hургуули шадарайнь участогууд дээрэ хүдэлмэри тон муугаар эмхидхэгдэнэ, биологуудынь өөдтэй юумэ хэнэгүй, мүн арадай гэгээрэлэй городской таhаг энэ талаар эрилтэ багаар хэнэ гээшэ ха. Мүн пионернүүдэй республиканска байшан городто ба республика дотор юннадуудай хэдэг селекционно хүдэлмэриин центр болохо, hургуули шадарайнгаа участогуудта юннадуудай кружогойхидой хэhэн хүдэлмэриин дүй дүршэлые суглуулха, согсолхо ба дэлгэрүүлхэ зэргэтэй байгаа. Теэд иимэ шухала хүдэлмэриин эндэ хэгдэдэггүй байhаниинь выставкэ дээрэ элеэр харагдаба.

Гадна, энэ выставкэ дээрэ экспонадуудые харуулгаар хизаарлахагүй, харин сад тарилгын дүй дүршэлые согсолхо, шудалха ба дэлгэрүүлхэ, энэ хүдэлмэридэ hургуулинуудай, хүдөө ажахын техникумэй багшанарые, үрэ-жэмэсэй питомнигой научна хүдэлмэрилэгшэдые олоор хабаадуулха зэргэтэй байгаа. Сад тарилгын дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилгоор мүн выставкын диплом абагшадай хөөрөөнүүдые газетэдэ гаргаха, радиогоор дамжуулха, тэрэшэлэн эхилжэ байгаа сад таригшадта туhаламжа болгон, номой хэблэлээр тусгаар брошюра гү, али бюллетень хэблэн гаргаха ёhотой hэн.

Хожомоо иимэ выставкэнүүдые эмхидхэхэдээ эдэ бүхы дутагдалнуудые хараадаа абаха шухала.

С. ГРАХОВСКИЙ,
Б. МУНГОНОВ.

Атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглаха

Атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглаха тушаа асуудалаар уласхоорондын научно-техническэ конференци зарлаха тухай шиидхэбэрие үнгэрэгшэ жэлэй декабрь соо Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Генеральна Ассамблей абаа һэн. Дэлхэйн үргэн олониитэ зон тус сессиин шиидхэбэрие һайшаан угтаһан байна. Тэрэншье зүб байна. Юундэб гэхэдэ, атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада дэлхэйн гүрэнүүдэй ашаглаха ябадал уласхоорондын эбтэ байдалые бэхижүүлгэдэ туһалхань лабтай.

Июлиин 18—23-да Женевэдэ Советскэ Союзай, Америкын Холбоото Штадуудай, Великобританиин, Франциин правительствонуудые толгойлогшонорой түүхэтэ зүблөөнэй болоһоной һүүлээр хоёр недели болоод байхада, мүн тэндэ атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглаха тушаа асуудалаар Уласхоорондын научно-техническэ конференци нацануудай Ордон соо нээгдээ. Иимэ үргэн ехэ конференци түүхэдэ үшөө болоогүй юм. Элдэб социальна системэтэй 73 оронуудай наукын, техникын 1400 түлөөлэгшэд тус конференцидэ хабаадалсаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин конференциин нэрэ дээрэ амаршалгын бэшэг эльгээһэн байна. Дайн сэрэгэй ба һандаралга хэхэ зорилгоор бэшэ, харин зохёон байгуулха зорилгоор, хүн түрэлтэнэй жаргалта байдалай тулада манай үеын агууехэ научна туйлалтануудые ашаглахаар уласхоорондын үргэн харилсаа холбоо хүгжөөлгые Советскэ Союз угаа ехэ удхашанартайда тоолоно гэжэ тэрэ бэшэг соонь тэмдэглэгдэнэ.

Женевскэ конференци августын 8-һаа 20 хүрэтэр болоо. Конференциин делегадууд атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглаха тушаа научна мэдээсэлые үргэнөөр, сүлөөтэйгөөр андалдан абалсаа. Тиихэ зуураа тэдэнэр харилсаа холбооной, бэе бэеэ ойлголсолгын удхатайгаар, мүн тэрэшэлэн эбтэй байдалай, хүгжэн дэбжэлтын һайн һайхан бодол сэдьхэлтэй байна. Элдэб оронуудай олон янзын мэргэжэлтэ эрдэмтэдэй үни удаан болоһоной һүүлээр түрүүшынхеэ уулзаһан Женевскэ конференци уласхоорондын удхашанартай гайхамшагта событи мүн болоно гэжэ мүнөө тон тодорхойгоор хэлэжэ болоно. Конференци хадаа бүхы дэлхэйн арадуудай эбтэ байдалые болон харилсаа холбоое бэхижүүлхэ хэрэгтэ шэнэ ехэ алхам болоо.

СССР ядерна физикэ хүгжөөхэ талаар гээгдэжэ ябаһан хэбэртэйгээр Женевскэ конференциин урда тээ гадаадын зарим уладууд хэлсэдэг һэн. Зүгөөр элидхэлнүүд болон конференци дээрэ советскэ эрдэмтэдэй мэдээсэһэн бодото баримтанууд тэдэ үндэһэгүй һанал бодолой худал байһаниие элирүүлээ. Урдань этигэдэггүй байһан хүнүүд советскэ наукын туйлалтануудые зүбөөр сэгнэжэ эхилбэ.

Советскэ болон гадаадын эрдэмтэд конференци дээрэ олон тоото элидхэлнүүдые хээ. Физикэ, биологи, техникэ, хими, медицинэ болон энергетикэдэ ядро доторой хүсые хэрэглэһэнэй бодото мэдээнүүдые тус элидхэлнүүд соогоо хэлээ. Тус конференци дээрэ советскэ эрдэмтэд 102 элидхэл хэһэн байна. Промышленна электрическэ ток жэлэй турша соо үгэжэ байһан, дэлхэй дээрэ түрүүшын, советскэ атомна электростанци тухайда УССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент Д. М. Блохинцевой хэһэн элидхэл конференциин делегадуудые тон ехээр һонирхуулаа. «Амгалан байдалай аша туһада атомна хүсые саашадань хүгжөөхын тулада үргэн ехэ арга боломжонуудые ородой туршалга нээнэ»,—гэжэ Женевскэ конференциин вице-президент атомна энергиин талаар Франциин верховно комиссар Франсис Перрэн гэгшэ мэдүүлээ.

Тиихэтэй хамта, атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглаха тушаа асуудалаар США-гэй, Англиин, Франциин болон бусад хэдэ хэдэн оронуудай эрдэмтэдэй элидхэлнүүд конференциин делегадуудые һонирхуулаа, советскэ эрдэмтэдэй зүгһөө һайн сэгнэлтэнүүдые абаа. Атомна хүсые амгалан байдалда хэрэглэхэ тушаа элдэб оронуудай хэжэ байһан хүдэлмэринүүдые зүбшэн хэлсэхэ аргатай болоһон мүнөө сагта энэ талаар үшөө ехэ амжалтанууд туйлагдаха байһандань һэжэггүй.

Женевскэ конференциин хүдэлмэринь пленарна заседанинууд дээрэшье, физикын болон реакторнуудай; химиин, металлургиин болон технологиин; биологиин болон медицинын секцинүүд дээрэшье ябуулагдаһан байна. Үдэшын үедэ суута эрдэмтэд нацануудай Ордоной Ассамблейн зал соо тусхай темэнүүдээр лекцинүүдые уншаһан байха юм.

Атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглаха тушаа научно-техническэ информаци андалдан абалсалгын энэ шухала хэрэгтэ СССР-эй, США-гэй, Англиин, Франциин, Даниин, Швециин эрдэмтэд хабаадалсана.

Августын 9-дэ болоһон түрүүшын лекциие мэдээжэ датска физик Нильс Бор гэгшэ уншаа. Физикын талаар элдэб оронуудай эрдэмтэдэй туйлалтануудай түүхэтэ шэнжэлэл хэһэн ба хүн түрэлтэнэй болбосорон хүгжэлгэдэ тэдэ туйлалтануудай удхашанарые тэрэ шухалашалан заагаһан байна. Бүхы дэлхэй дээрэхи арадуудай жаргалта байдалда туһалха зорилгоор, бүхы арадуудай хамтадаа эрмэлзэн оролдохынь тулада оронуудай хоорондохи харилсаануудые һайжаруулха гэһэн зорилгые хүнүүдэй урда мүнөө үеын ниитын хүгжэлтэ табина гэжэ Нильс Бор мэдүүлээ.

Техническэ талаараа багаар хүгжэһэн оронуудта ехээр хүгжэһэн оронуудай туһалха ябадал хадаа, атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглаха тушаа уласхоорондын холбоо харилсаанда шухала удхашанартай. Энэ асуудалаар советскэ эрдэмтэ А. Н. Лаврищев, американска эрдэмтэ У. Ф. Либби гэгшэдэй хэһэн элидхэлнүүд конференциин делегадуудые һонирхуулһаниинь зүбтэй.

«Атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглаха тушаа бусад оронуудта Советскэ Союзай туһаламжа» гэһэн темээр профессор А. Н. Лаврищев элидхэл хээ. Атомна хүсые амгалан байдалда ашаглаха талаар уласхоорондын холбоо харилсаае хүгжөөлгэдэ туһалха зуураа, СССР-эй правительство ядерна физикын болон атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглалгын талаар шэнжэлэлгэ хүгжөөхын тулада научно-туршалгын станцинуудые байгуулгадань Хитадай Арадай Республикада, Польско Арадай Республикада, Чехословацка Республикада, Германска Демократическа Республикада, Румынска Арадай Республикада, Болгариин Арадай Республикада болон Венгерскэ Арадай Республикада научно-техническэ болон үйлэдбэриин туһаламжа үзүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абаа гэжэ тус элидхэл соонь заагдана. Бусад оронуудта үзүүлэгдэһэн энэ туһаламжа хадаа туһаламжа абаһан орон бүхэнэй атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглаха талаар шэнжэлэлгээ болон бэдэрэлгээ саашадаа бэеэ даатаад, ямар нэгэн ондоо оронһоо мэдэлгүйгөөр амжалтатай хүгжөөхынь тулада абтаһан хэмжээ-ябуулганууд мүн гээд Советскэ Союз тоолоно гэжэ саашадаа элидхэл соо тэмдэглэгдэнэ. Атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглаха талаар научно-туршалгын хүдэлмэри хүгжөөлгэдэнь СССР-эй туһалжа шадамаар оронуудай тоое олошоруулха асуудалые хаража үзэхөөр тэрэшэлэн бэлэн байһанаа Советскэ правительствын мэдүүлһэниие профессор А. Н. Лаврищев конференциин делегадуудта һануулаа.

США-тэй түлөөлэгшэ У. Ф. Либби гэгшэ атомна хүсые хүгжөөхэ болон энээгээр мэргэжэлтэдые бэлдэхэ талаар уласхоорондын холбоо харилсаан тухай США-гэй программые элидхэл соогоо хэлээ.

Советскэ болон американска эрдэмтэдэй элидхэлнүүд тушаа конференци дээрэ ехэ дискусси болоо. Атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглаха талаар уласхоорондын научно-техническэ холбоо харилсаа байгуулха гэһэн дурадхалые Польшын, Югославиин, Мексикын, Японии түлөөлэгшэд нэгэн һаналаар дэмжэһэн байна. СССР болон США-гэй элидхэлнүүд һонирхолтой ба атомна хүсэнэй талаар эбтэ холбоо харилсаа бэелүүлхэ хэрэгтэ туһалха гэжэ англиийска делегациие толгойлогшо, Женевскэ конференциин вице-президент Джон Кокрофт гэгшэ тэмдэглээ. «Бидэнэр иимэ холбоо харилсаа хүгжөөхэ ба дэмжэхээр бэлэмди»,—гэжэ Джон Кокрофт шухалашалан хэлэбэ.

Атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглаха талаар Уласхоорондын научно-техническэ выставкэ конференцитэй зэргэлээд нацануудай Ордоной залнууд соо хүдэлмэрилөө. Тус выставкэдэ Советскэ Союз, Америкын Холбоото Штадууд, Англи, Франци, Бельги, Канада, Дани, Норвеги, Швеци хабаадаһан байна.

Выставкын советскэ зал конференцидэ хабаадагшадые үлэмжэ ехээр һонирхуулаа. Атомна хүсые амгалан байдалай зорилгонуудта хэрэглэхэ талаар советскэ эрдэмтэдэй шэнжэлэлгэнүүдэй хэмжээе болон шэглэлые СССР үргэнөөр харуулһан байха юм. Зал соонь элдэб олон македууд, модельнүүд, схемэнүүд, фотографинууд, промышленна түхеэрэлгэнүүд, медицинскэ аппаратура болон бусад экспонадууд бии.

Советскэ зал соо орогшод радиоактивна изотопуудые ашаглан зарим үбшэ эмнэһэн амжалтатай дүнгүүдые харуулһан материалнуудые, машинануудай детальнуудай болон отололгын багажа зэмсэгүүдэй элэһэниие шэнжэлхэ аппарадуудта, металлургическа процессто, физиологическа процессүүдые гэрэлтүүлгэдэ болон бусад юумэндэ атомна хүсэ хэрэглэхэ аргануудые харуулһан схемэнүүдээр һонирхоо.

Выставкын экспонадуудай дунда бодото хэмжээнһээн дүшэн хуби бага болгогдоһон советскэ атомна электростанциин макет бии. Атомна хүсэнэй промышленна электростанциин хүдэлмэриие харуулжа зохёоһон «Дэлхэй дээрэ түрүүшынхи» гэжэ нэрэтэй советскэ үнгэтэ документальна фильмые үдэр бүри олон хүнүүд угаа ехэ һонирхолтойгоор харадаг байна.

Элдэб энергетическэ болон шэнжэлэлгын реакторнууд тушаа материалнууд США-гэй выставкэ харагшадай анхаралые хандуулаа. США-гэй шэнжэлэлгын реакторнуудай нэгэн нацануудай Ордондо дүтэхэнэ тусхай баригдаһан байшан соо хүдэлгэгдэжэ байгаа. Реакторнуудые бүтээлгэдэ, научна шэнжэлэлгэдэ болон практикада реактивна изотопуудые хэрэглэлгын талаар туйлалтануудынь Англиин, Канадын, Франциин, Бельгиин выставкэнүүд дээрэ харуулагдаа.

Уласхоорондын научно-техническэ выставкые олон мянган хүн хараа. Илангаяа советскэ зал соо хүн олон байгаа. Советскэ залай дурадхалнуудай номой хуудаһанууд дээрэ дэлхэйн арадуудай хэлэнүүд дээрэ олон хүнүүд бэшээ. «Танай выставкэ гоё һайхан даа, ехэл һонирхолтой. СССР дотор атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада үргэнөөр ашагладаг жэшээнүүд намайе угаа һонирхуулаа»,— гэжэ американска эрдэмтэ Дитрих гэгшэ мэдүүлээ.

Женевскэ конференциин хүдэлмэриие гадаадын 900 гаран журналистнууд харуулан бэшээ. Тэдэнэр энэ үедэ эршэмтэйгээр, ехэ харюусалгатайгаар хүдэлмэрилөө.

Тус конференциин удхашанарые болон нацануудай Ордон соо дэлхэйн бүхы оронуудай эрдэмтэдэй бэе бэеэ зэмэлхэ ба арсалдахаяа суглараһыень бэшэ, харин хоорондоо ажал хэрэгэй холбоо харилсаа байгуулхаяа суглараһаниинь олонхи журналистнууд ехэ һайнаар ойлгоо.

Гэбэшье, холбоо харилсаан дээрэ, бэе бэеэ ойлголсохо ябадал дээрэ болон элдэб социальна системэтэй гүрэнүүдэй эбтэйгээр ажабайха ябадал дээрэ үндэһэлһэн уласхоорондын харилсаануудай шэнэ удхые гадаадын зарим журналистнууд ойлгоогүй байшоо. Жэшээлхэдэ, конференциин үедэ выставкын советскэ залда «Фигаро» гэжэ французска газетын корреспондент ороһон байгаа. Тэрэ хадаа выставкын экспонадуудые «хүйтэн дайнай» удхатайгаар ойлгоһон байна.

Августын 20-до Женевскэ конференци дүүрээ. Делегадууд 1067 научна элидхэлнүүдые шагнаа. Конференциин хүдэлмэри нэгэн доро дүрбэн хэлэн дээрэ: ород, англиийска, французска, испанска хэлэнүүд дээрэ ябуулагдаа.

Ядерна физикын талаар дэлхэй дээрэхи гайхамшагта эрдэмтэдэй нэгэн — Нильс Бор гэгшэ Женевскэ конференциин дүнгүүдые гаргаха зуураа иигэжэ хэлээ:

«Женевскэ конференци хадаа гайхамшагта туршалга мүн. «Эндэ научна мэдээнүүдые абалсалга болоо, эрдэмтэдэй хоорондо уласхоорондын холбоо харилсаан тогтоогдоо. Энэ хадаа нацануудай хоорондо харилсаануудые байгуулгада үльгэр жэшээ мүн болоно. Эрдэмтэдэй холбоо харилсаан үргэлжэлхэ бэзэ гэжэ би найданаб».

Атомна хүсые амгалан байдалай аша туһада ашаглаха тушаа болоһон Женевскэ конференци уласхоорондын түгшүүрилые һулаоуулха хэрэгтэ шэнэ зүйл болоо. Энэ хадаа дүрбэн агууехэ гүрэнүүдэй правительствонуудай Толгойлогшонорой Зүблөөнэй үрэ дүнгүүд мүн. Конференциин делегадууд хадаа ууралые болон электричествые ашаглажа эхилхэтэй дашарамдуулан болоһон промышленна революцидал адли тиимэ удхашанартай агууехэ научна нээлтэ — атомна энергиие амгалан байдалай зорилгодо хэрэглэхэ, хүн зониие олоорнь хюдалгын зэбсэг бэлэдхэлгэдэ хэрэглэхэгүй гэжэ эрмэлзэжэ байһанаа харуулаа. Энэ талаар бүхы оронуудай эрдэмтэдэй саашанхи холбоо харилсаан хадаа гүрэнүүдэй хоорондоо эбтэйгээр ажабайлгын хэрэгтэ туһалха байна.

Н. ПАСТУХОВ.

Германска Демократическа Республика. Грениингендэ (Магдебург округ) «Социализм» гэжэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативэй дэргэдэ «Молодая Гвардия» гэжэ һуралсалай комбинат хүдэлмэрилнэ. Хүдөө ажахын кооперативуудай гэшүүд үйлэдбэриингоо мэргэжэл шадабариие эндэ дээшэлүүлдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: лаборатори соо һурагшад байнэ.

Центральбильдын фото.

Хитадай залуу барилгашад шагнагдаба

ПЕКИН, сентябриин 28. (ТАСС). Бүхэхитадай слёдто хабаадахаяа ороной бүхы заха булангуудһаа Пекиндэ ерэһэн 1.500 гаран эрхим залуу барилгашад «Социализмын эдэбхитэй залуу байгуулагшадай медаль» гэжэ тусхай медальнуудаар сентябриин 28-да шагнагдаһан тухайнь Синьхуа агентство дамжуулна. Эдэ медальнуудаар Хитадай залуушуулай шэнэ-демократическа союзай центральна комитет шагнаһан байна.

Үйлэдбэри дээрэ болон барилга дээрэ ехэ амжалта туйлаһан залуушуулай ударна бригадануудта түгуудые центральна комитет баярай оршон байдалда мүн лэ барюулаа.

Румынска ажалшад бусад оронуудай ажалшадтай хани барисаагаа үргэдхэнэ

БУХАРЕСТ, сентябриин 28. (ТАСС). Румынска Арадай Республикын профсоюзууд бусад оронуудай ажалшадтай хани барисаагаа болон харилсан ажаллалгаяа улам бэхижүүлэн үргэдхэнэ. Европын, Азиин, Латинска Америкын, Дүтын Востогой болон Африкын 55 оронһоо хэдэн олон профсоюзна делегацинууд 1948 онһоо 1954 оной эсэс хүрэтэр Румынида ерээд ошоһон байха юм. Мүн энэ үе соо 18 орондо, тэрэ тоодо СССР-тэ, Хитадай Арадай Республикада, Англида, Францида, Италида, Германска Демократическа Республикада, Австрида, Швецидэ болон бусад оронуудта румынска ажалшадай делегаци ошоод ерэһэн байна.

Мүнөө жэлдэ 30 ороной ажалшадай делегаци Румынида ерээд ошоо. Хариин оронуудай хэдэн бүлэг ажалшад румынска курортнуудта амаралтаяа үнгэргөө.

Профсоюзна уласхоорондын болон национальна конференцинүүд ба конгрессүүдтэ Румынска Арадай Республикын профсоюзуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаһан байна.

Холбоото Штадуудай, Англиин ба Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд амяаран зүблөө хэбэ

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 27. (ТАСС). США-гэй, Англиин болон Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд мүнөөдэр Нью-Йоркдо амяаран зүблөө хэжэ эхилээ. Дүрбэн гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөнэй Женевэдэ болоходо, баруун гурбан гүрэнэй «нэгэн хараа бодолтой» байха тухай тус зүблөөн дээрэ министрнүүд хэлсэхэ хүсэлэнтэй байна гэжэ американска хэблэл мэдээсэнэ.

Урда Вьетнамдахи байдал

ПАРИЖ, сентябриин 28. (ТАСС). Урда Вьетнамда нгодиньдьемовскэ сэрэгүүдэй болон «Бинь-Ксюен» бүлгэмэй сэрэгүүдэй хоорондо байлдаан болоһоор гэжэ Франс Пресс агентствын корреспондент Сайгонһоо дамжуулна.

«Бинь Ксюен» бүлгэмэй сэрэгүүдтэ эсэргүү тэмсэл хэхын тулада нгодиньдьемовскэ засагаархид парашютна болон ябган сэрэгэй томо подразделенинүүдые, тэрэшэлэн далайн-сэрэгэй флодой десантна отрядуудые хэрэглэнэ гэжэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Байлдаанай үедэ алишье талаһаа алуулһан хүнүүд бии гэжэ мэдээсэгдэнэ.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн Х…

Сентябриин 27-ной үглөөнэй заседани…

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 28. (ТАСС). Генеральна Ассамблейн үсэгэлдэр үглөөнэй пленарна заседани дээрэ политическэ юрэнхы дискусси боложо үргэлжэлөө.

Таиландын түлөөлэгшэ Ван Вайтхаякон уласхоорондын харилсаанда «Женевскэ оршон байдалай» ашатай һайнаар нүлөөлһэн тухай тэмдэглээд, Женевэдэ оролдолго гаргаһанайнь түлөө агууехэ дүрбэн гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ бүхы дэлхэйн арадууд баясхалан хүргэнэ гэбэ.

Атомна зэбсэгые хоримжолхо ба ядерна хүсые амгалан хэрэгтэ ашаглаха шухала, тэрэшэлэн өөһэдынгөө байдал тодорхойлхо эрхэ колонинуудай арадуудта олгохо хэрэгтэй гэхэ зуураа, тус түлөөлэгшэ ООН-эй Уставые хубилгаха тухай дурадхалые дэмжэһэн байна.

Парагвайн түлөөлэгшэ Санчес Келл, бусад делегадууд шэнгеэр, «Женевын оршон байдал» тухай ярибашье, харилсаа холбооной удхада таарахагүй үгэнүүдые хэлээ. Дээдэ зэргын ёһо заншалай принципүүдые дурдаха зуураа, Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүдэй нэгэ һаналтай байха принципые буруушааһан ба ООН-эй Уставые хубилгаха эрилтэ хэһэн байха юм.

Уласхоорондын түгшүүрилые һулаоуулһан шэнэ оршон байдал гэнтэ гү, али тушаан боложо тохёолдоогүй, харин дайнда дурагүй ба эб найрамдал сахихые хүсэдэг хүнүүдэй удаан саг соо хамтын хүсэлэлгэ гаргаһанай үндэһөөр хангагдаа. Социалистическэ түхэлэй байдалтай гүрэнүүдэй зүгһөө тиимэ хубилалтада тон ехэ туһа хүргэһыень хэншье арсажа шадахагүй гэжэ Польско Арадай Республикын делегациин толгойлогшо М. Нашковский мэдүүлбэ.

Социально-политическэ ондо ондоо системэтэй гүрэнүүд амгалан ёһоор зэргэ оршон байжа шадаха гэһэн бодолые бэелүүлэн, политическэ, экономическа, культурна ба бусад һалбаринуудай талаар зохистой харилсаа холбоо тогтоон, уласхоорондын шиидхэгдээгүй асуудалнуудые шиидхэхэ зам болохо байна гэбэ.

Теэд, зэргэ оршон байха һанал бодолдо дурагүйгөөр ба харшааршье хандадаг хүсэнүүдэй үшөө бии байһан тушаа дуугай үнгэржэ болохогүй. Эдэ һандаргалта, хархис хүсэнүүд зэбүүрхэл ба хорото һанаашалгые үндэһэ болгоно. Арадуудай амгалан тайбанаар хүгжэхэ хэрэгые шухалада бододог, үнэн һайн сэдьхэлтэй хүнүүдэй гол зорилгонь юуб гэхэдэ: тэдэ харша хүсэнүүдэй ябуулгые таһалдуулха, һулаоуулха ба зайсуулха шухала байна гэжэ Польшын түлөөлэгшэ мэдүүлнэ.

Этигэл найдабари хангаха ба уласхоорондын арсалдаатай асуудалнуудые шиидхэхэ ябадал хоорондоо нягта холбоотой юм. Тиимэһээ, Зүүн Европын оронуудай «Проблемэ» гэдэгые һанаанһаа абажа, дахин дахин табидаг ушар этигэл найдабари хангалгада, түгшүүрилые һулаоуулха хэрэгтэ туһа хүргэхэгүй. Зүүн Европын оронуудые өөрынгөө политическэ ябуулгын талаар дахуулнууд болгохо тухайда уласхоорондын политикын зарим хүсэнүүдэй бодожо магад байһан саг үни үнгэрөө. Мүнөө Польшын ба арадай демократиин бусад оронуудай арадууд гансашье политическэ бэшэ, мүн экономическа талаараа бэеэ даанги байдалтай болонхой, тиимэһээ тэдэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархаха ябадал гаргажа огто болохогүй байна гэбэ.

Һүүлэй арбан жэлэй бодото байдалһаа харахада аюулгүй байдал хамтаараа сахиха системэ Европодо тогтоохо ябадал бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангалгада шиидхэхы удхашанартай байна гэжэ Польско делегациин толгойлогшо тэмдэглэнэ. Тиимэ системын үгы дээрэһээ, эб найрамдалда ба уласхоорондын харилсаа холбоондо харшаар хандадаг хүсэнүүд Европодо үшөөл бии байһаар гэжэ Нашковский хэлэбэ. Аюулгүй байдал сахиха тухай европейскэ договор баталбал—Германиие нэгэдэмэл, демократическа ба эб найрамдалта гүрэн болгон нэгэдхэхэ зэргээр германска асуудалые шиидхэхэ зам нээхэ байгаа. Тиимэ нэгэдэлэй бэелүүлэгдэтэр, Германиин хоёр хубиин: Германска Демократическа Республикын ба Германска Федеральна Республикын хоорондо харилсаа холбоон хангагдажа болохо һэн. Тиимэ системын үгы дээрэһээ, тэрэшэлэн Баруун Германиие дахинаа зэбсэглүүлхээр хараалһан Парижска хэлсээнэй эсэслэн баталагдаһан дээрэһээ шалтагаалан, аюулда орожо магад болоһон гүрэнүүд Варшавска договор баталжа, өөһэдыгөө хамгаалхын тула ябуулга хэхэ ушартай болоо. Европодо аюулгүй байдал хамтаараа сахиха системын тогтоогдомсоор Варшавска договор хүсэеэ гээхэ юм.

Арадуудай хоорондын харилсаануудые хүгжөөхэ хэрэгтэ Женевскэ хэлсээнэй туйлаһан хубилалтые улам гүнзэгырүүлхэ, бэе бэедээ этигэлсэхэ оршон байдал хангалгада туһалха, Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида хүн түрэлтэнэй… этигэл найдабариие хар… тын шухала зорилгону… ООН-эй үмэнэ табигдаа…

Гэхэ зуура, 600 милли… той агууехэ Хитад гүр… лэгшын үгы байһан саг… амжалтатайгаар хүдэлм… хай хэлэхэнь бэрхэтэй. О… лита һууряа ээлхэ ар… Хитад орондо олгохо яба… амжалтатайгаар хүдэлм… хала нүхэсэл болоно, се… хэ зүйлдэ ороһон хэдэ… далнуудые шиидхэхэ х… хэнэ гэжэ польско дел… лоно гээд, Нашковский… жэлүүлбэ.

Зэбсэг хороохо ту… на ба водородно зэбсэгүү… жолхо тухай асуудалаар… июлиин 21-дэ СССР-эй… дурадхалнууд, тэрэшэлэн… рэнүүдэй зүгһөө Женевэ… һан ба зэбсэгүүдые хурях… лаар ООН-эй Комисси… тедтэ мүнөө зүбшэн… байгаа дурадхалнууд х… таарамжатай оршон ба… на. Хэлэһэн үгэеэ хэрэг… лүүлхын тулада бүгэдөөр… го гаргаад байгаа һаань… гүүдые хуряаха хэрэгтэх… алхамуудые (эдэ гол, ш… далнуудые) анхаралһаа… һаань, хэлсээ хэхэ таара… хид эрхэ байдал хангагд… рээниие арадууд ехэтэ х… М. Нашковский мэдүүлээ.

Энээнтэй дашарамдуул… шын түлөөлэгшэ иигэж… тэмдэглээ: өөһэдынгөө… хороохо тухай асуудал… правительствонуудай, … Польско Арадай Республ… вительствын һүүлэй үед… шиидхэбэринүүд шухала… нартай. Һаналаа нэгэд… бэриин гаргагдаха хүрэт… жэлтэй холбоотой хохи… дараалан хороохын тула… дэ зорюулан гаргагдадаг… зөөрние олон милли… дэй ажабайдал һайжаруу… гоор ашаглахын тула ма… бусад оронууд халан аб… жэ найданабди гэбэ.

Бүхы оронуудай хоорон… мическа ба культурна хар… боое үргэдхэхэ шухала, … номнодог ябадал зогсоо… тухирдаг эрид хэмжээ… абаха ёһотой, тэрэшэлэн… рондын элдэб хараа бод… фессиональна ба олони… зацинуудай һанал бодо… лаар ойротхо ябадалые… машуулха хэрэгтэй, д… һонхой ушалтгаан хэ… баригдашгадые Эхэ… гүү тэмсэлдэ ашаглаха… гахыень болюулха, Эхэ… ры бусаха арга тэдэнд… Польшын түлөөлэгшэ м…

ООН-эй Устав хубилга… дурадхалнууд Польшын… толгойлогшо бурушааба…

«Уласхоорондын… улам һулаоуулха ба улас… рилсаа холбоо хүгж… нүүд тухай» СССР-эй… дэрэ эб найрамдал ханга… байдал бэхижүүлхэ ба… гүрэнүүдэй зүгһөө хамт… Тиимэһээ, тус резолю… дэмжэжэ, тэрэшэлэн бат… хыень ООН-эй бүх… уряалнабди. Эб найрамда… гын аша туһада хамтын… гаргахыемнай бүхы ар… һээ хүлеэжэ байнал. Эн… дабириие харюулха… жэ Нашковский мэдүүлэ…

Генеральна Ассамблейн… сесси тон таатай зохи… далда зарлагдаа, энэнь… саа тогтоохо тухайда… нүүдэй оролдоһон дээрэ… лэн хангагдаа гэжэ Гант… лэгшэ Марс тэмдэглэв… ба генеральна организаци… хала зорилгонуудые, тус… лэбэл—«Азида ба Афри… адхаралгые эбэй гүрни… шадагдаха, тэндэхи на… арадууд бэеэ даадаг б… ехэ оролдого гаргаха… лөөлэгшэ мэдүүлнэ.

Үглөөнэй заседании… Иранай делегациин толг… тезам үгэ хэлэв, тиихэдэ… рондын түгшүүрилые… хэрэгтэ хабаадахыень, О… вай дээдэ зэргын зорил… дотор дээрэ бэлүүлхэ… һа хүргэхыень Нэгэдэм… дай Организациин гэш… ба. Зэбсэгүүдые хуряаха… байдал хангалгын тал… шиидхэбэри гаргахыень… болбо гэжэ тэрэ тэмдэг… рэгүүдэй министрнүүд… дэлхэй арадууд хүлеэж… жэ Энтезам мэдүүлбэ.

ООН-до шэнэ гэшүүдэ… тус тустань хэлэсэхэ… Иранай делегат мэдүүлэ…

Редактор Д. Л. Лом…

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — … культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00577. Типография министерства Культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. №